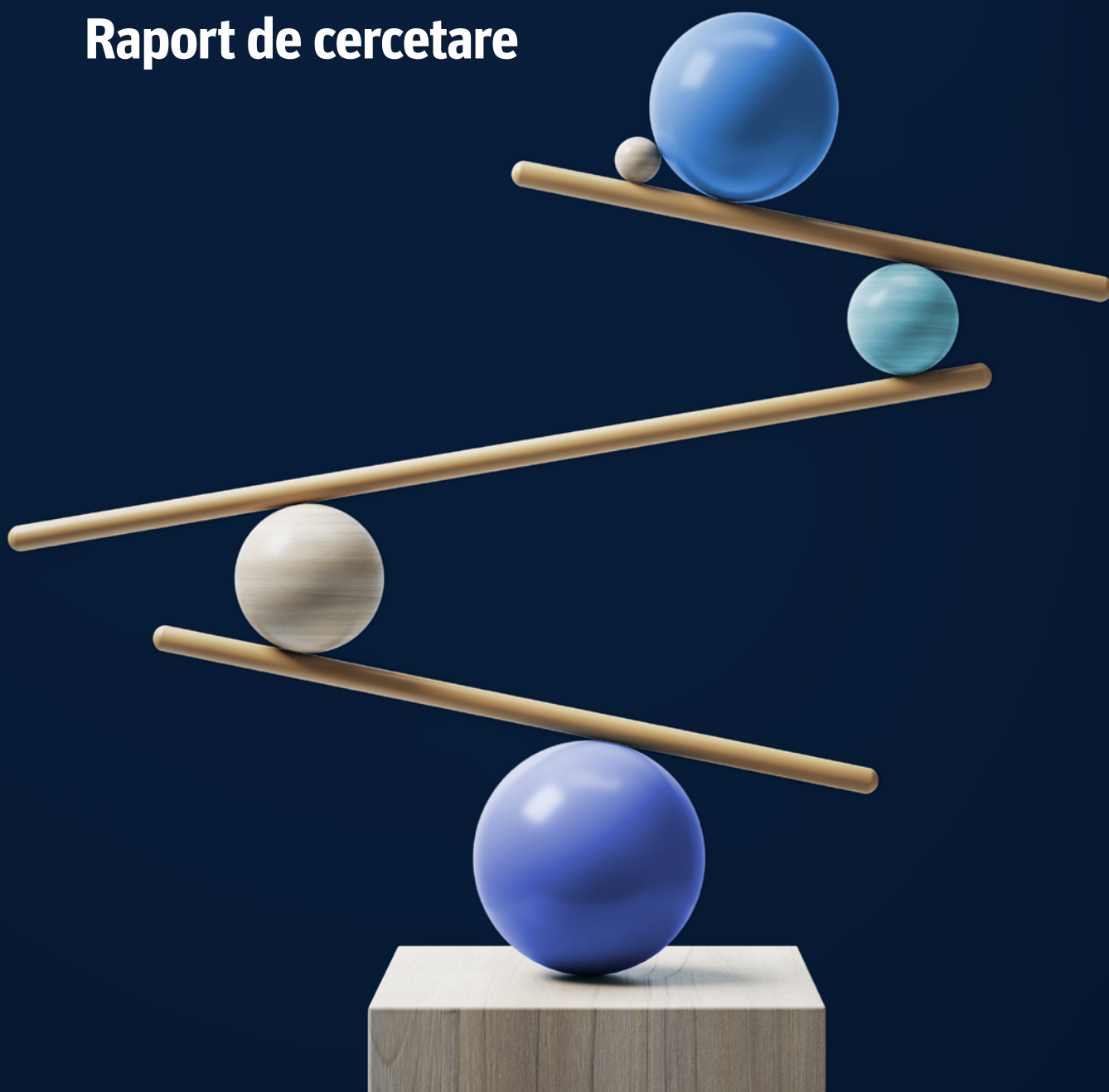
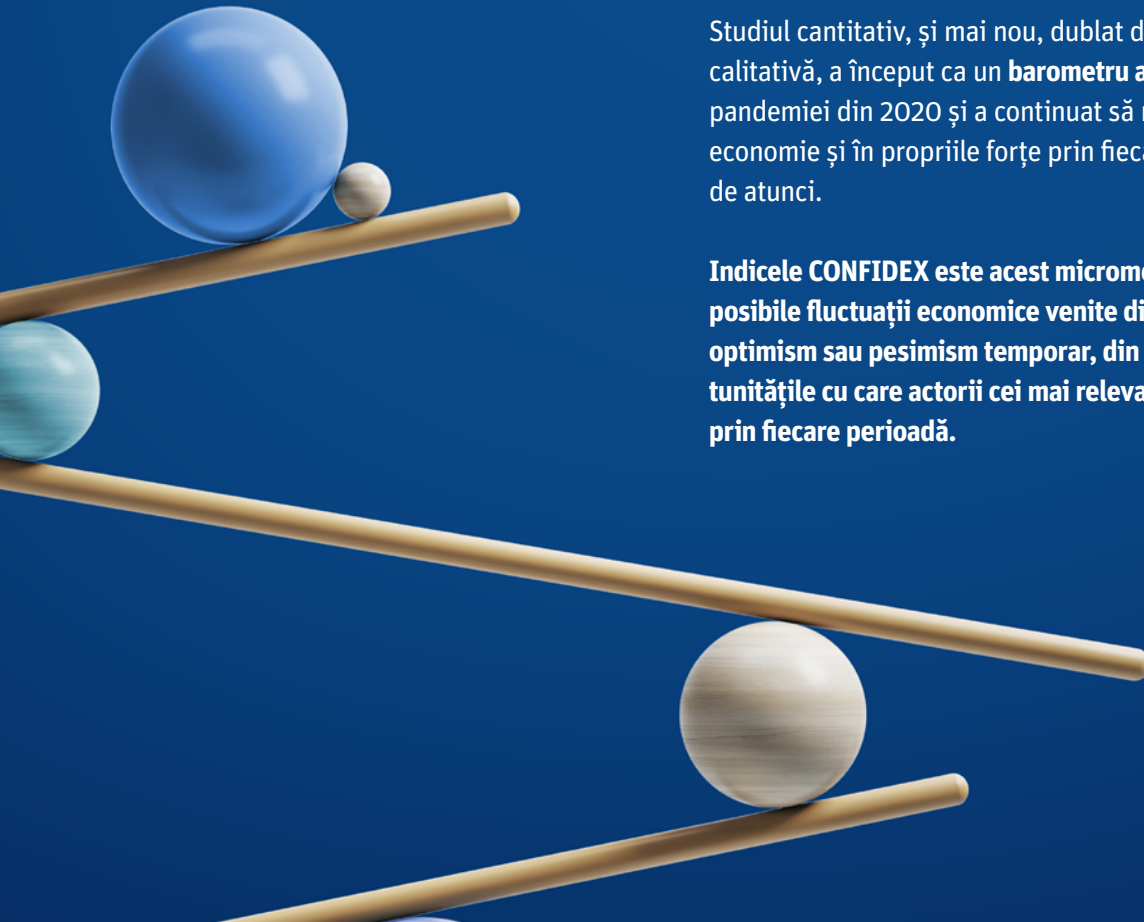

CONFIDEX S2 2024

Raport de cercetare

CONFIDEX este cel mai amplu studiu bazat pe răspunsuri de la **peste 1000 de antreprenori și manageri** ai unor companii românești de impact din principalele 8 sectoare de business. **Scopul lui este să măsoare starea de spirit și încrederea în economie a antreprenorilor și managerilor români.** Peste 2.500 de manageri C-level din România au contribuit până acum cu răspunsuri la studiul CONFIDEX în cele zece ediții anterioare.

Studiul cantitativ, și mai nou, dublat de componenta calitativă, a început ca un **barometru al economiei** în fața pandemiei din 2020 și a continuat să măsoare încrederea în economie și în propriile forțe prin fiecare moment relevant de atunci.

Indicele CONFIDEX este acest micrometru care anticipează posibile fluctuații economice venite din pulsul schimbat de optimism sau pesimism temporar, din îngrijorările și oportunitățile cu care actorii cei mai relevanți din economie trec prin fiecare perioadă.

Andrei Cionca

CEO Impetum Group
Inițiatorul CONFIDEX

Oare ne-am câștigat dreptul la optimism?

De câțiva ani buni, punem capitalul în mișcare pentru a consolida economia românească. Asemeni tuturor antreprenorilor și managerilor din România, nu ne este întotdeauna ușor, și, de multe ori căutam în noi resurse pentru a merge mai departe. Ne animă misiunea de a construi o economie de țară la care contribuim cu toții, și trebuie să recunoaștem că optimismul e o resursă extrem de valoroasă pentru a merge constant înainte.

De aceea, personal, mă bucur să văd că este pentru prima dată când, în ediția de toamnă CONFIDEX 2024, și a 11-a a studiului de la începuturi, indicele de încredere este stabil – arătând că stam, că ecosistem antreprenorial pe o linie fragilă ce marchează jumătatea plină a paharului.

Vă recomand cu căldură însă, să citiți cu atenție liniile fine ale percepției, care tranzitează în aceasta perioadă către precauție și îngrijorare.

O precauție generată de motivații diferite, dar și de stări diferite ale principalelor segmente economice. Putem observa variații mari atât în privința relaxării cât și a îngrijoră-

rii companiilor, dar și variații ale impactului preconizat al inflației, al vânzărilor sau al modificărilor fiscale anticipate.

Este aceasta precauție izvorâtă dintr-o performanță actuală reală sau este ea generată de scenariile posibile ale contextului geo-politic în care ne aflăm? Statistica, dar și interviurile cu antreprenorii din această ediție, ne spun că 2024 nu a fost, pentru majoritatea industriilor, un an demoralizant, cu excepția agriculturii, însă momentul geo-politic pe care îl tranzităm poate genera temeri. La toate acestea se adaugă și ecouri ale vechilor strategii de supraviețuire, care ne fac să punem răul înainte că să trecem mai ușor prin el.

Va fi reziliența sistemului suficient de solidă pentru a face față perioadei de schimbări și re-așezări politice, și implicit economice ce urmează? Va fi vocea antreprenoriatului suficient de puternică și forța companiilor optimiste să putea înclina balanța unui 2025 incert?

Vă invit să citiți studiul, să integrați concluziile sale în propriile planuri pentru anul ce urmează, și mai ales, vă invit să fim împreună un sistem activ, al cărui optimism să sporească forța de schimbare a propriului destin de țară.

Concluzii principale

01. Evoluția indicelui Confidex

Serviciile și Industria IT sunt caracterizate de cel mai ridicat grad de optimism, în timp ce afacerile din Agricultură și Energie sunt mai rezervate.

Indicele CONFIDEX este similar cu cel de la începutul anului, managerii și antreprenorii afișând o atitudine rezervată, sunt în expectativă în contextul alegerilor.

În general, pentru că nu s-au întâmplat evenimente majore negative care să impacteze economia României, însă pentru viitor se arată destul de îngrijorați (crește semnificativ), mai ales că anul acesta este un an electoral atât în SUA, cât și în România, ceea ce poate duce la schimbări care ar putea afecta mediul de afaceri.

02. 34% dintre manageri își exprimă îngrijorarea față de starea economiei românești, un procent în creștere față de ediția precedentă. În contrast, 29% se declară relaxați în privința evoluției economiei naționale. Totuși, optimismul general privind economia este în scădere.

Majoritatea managerilor sunt rezervați privind evoluția propriilor companii (fie că situația se deteriorează, fie că rămâne stabilă) și adoptă o perspectivă pesimistă atât asupra economiei sectorului lor, cât și asupra economiei la nivel național, european și global, percepția predominantă fiind că situația economică s-a deteriorat. Totuși acest lucru poate fi influențat mai degrabă de momentul actual – incertitudini provocate de alegerile la nivel național - decât de aspecte pur factuale ce țin de propriul business sau indicatori macro.

03. În perioada următoare, în opinia managerilor, rămân prioritare creșterea vânzărilor (49%) și retenția de personal (27%).

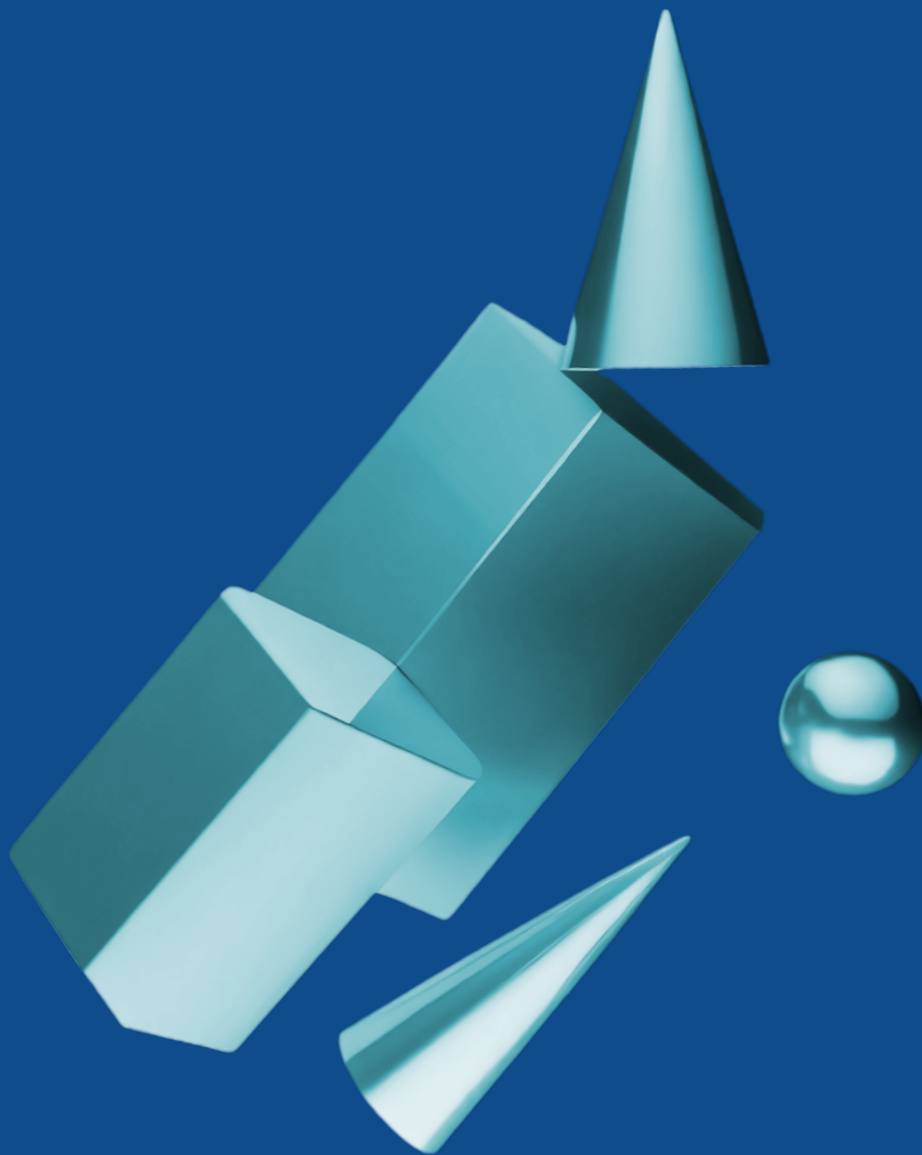
Costurile de producție și, implicit, prețurile de vânzare au crescut, iar managerii anticipează creșteri continue în această zonă.

81% dintre manageri au o impresie favorabilă sau chiar foarte favorabilă despre investitori, iar aprecierile puternic pozitive au crescut considerabil comparativ cu prima jumătate a anului 2024.

Managerii consideră că investitorii contribuie în mod semnificativ la stabilitatea financiară a companiilor în care își plasează capitalul (70%), dar observă și faptul că investitorii sunt, în general, orientați spre maximizarea profitului (64%). În plus, 60% dintre manageri și antreprenori cred că investitorii au o înțelegere solidă a domeniului de afaceri.

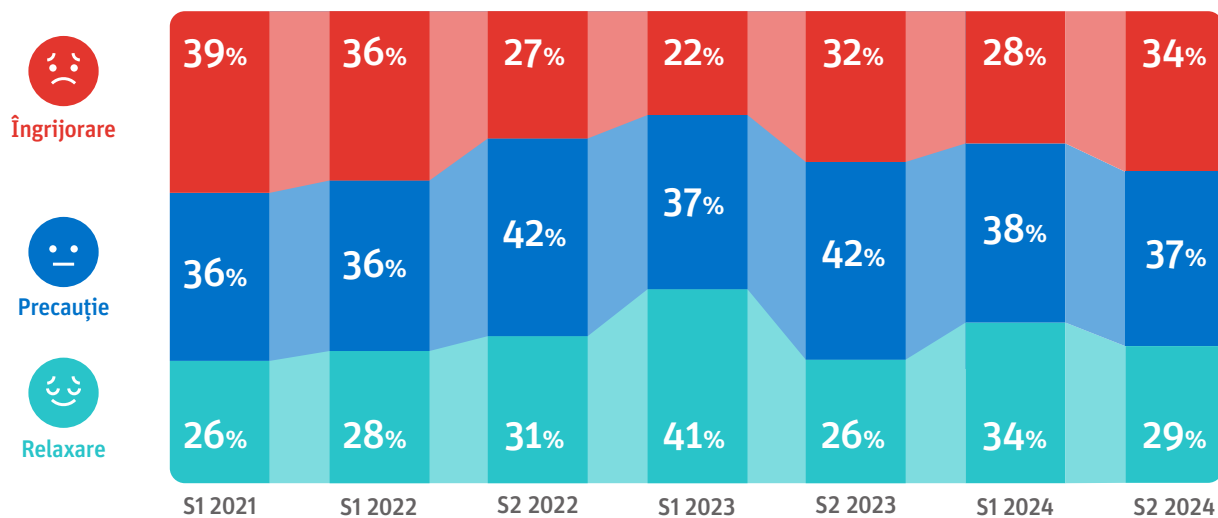
01.

Atitudinea rezervată a antreprenorilor și managerilor

Scade relaxarea față de evoluția economiei naționale

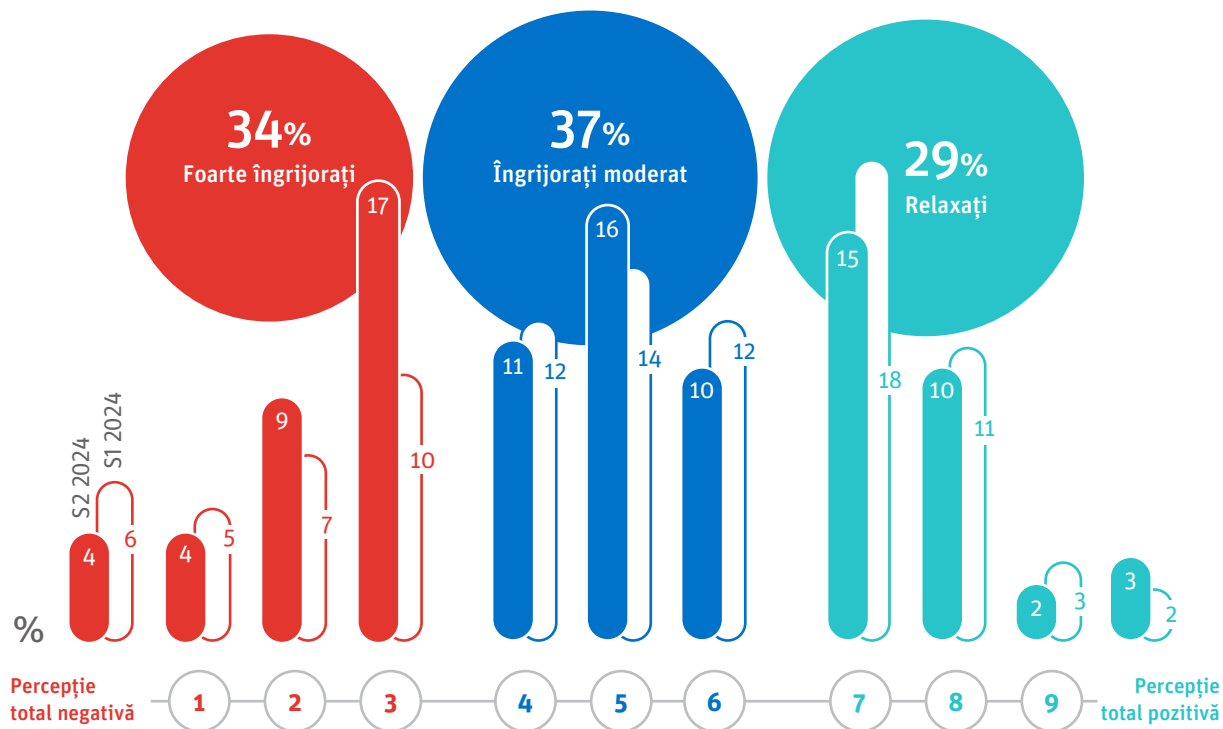
34% dintre manageri se declară îngrijorați cu privire la starea economiei românești, procent în creștere față de ediția anterioară. Totuși, 29% se declară relaxați în ceea ce privește evoluția economiei naționale.

? Pe o scală de la 0 la 10, unde 0 înseamnă că sunteți foarte îngrijorat, iar 10 foarte relaxat cu privire la modul în care evoluează economia națională, unde vă situați?

Scade relaxarea față de ediția anterioară

Scade de la 34% la 29% ponderea managerilor care se declară relaxați cu privire la starea economiei românești, iar media stării de spirit scade de la 5 la 4.8.

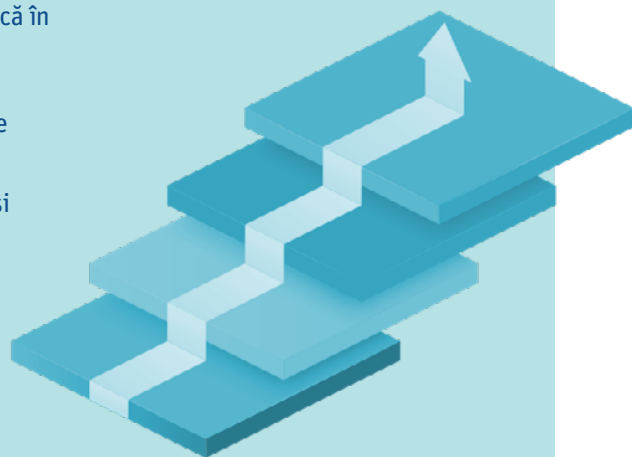

? Pe o scală de la 0 la 10, unde 0 înseamnă că sunteți foarte îngrijorat, iar 10 foarte relaxat cu privire la modul în care evoluează economia națională, unde vă situați?

Pe fondul alegerilor de final de an, gradul de relaxare a antreprenorilor români cu privire la evoluția economiei naționale scade

Se remarcă în acest al doilea semestru al anului 2024 o creștere a gradului de rezervă cu privire la evoluția economiei românești. Acest lucru se datorează, pe de o parte faptului că economia Europeană este departe de a fi într-o perioadă favorabilă / de creștere și, pe de altă parte, a faptului că în România urmează alegeri.

Acestea pot duce la o anumită stare de incertitudine, deoarece alegerile pot veni la pachet cu schimbări legislative și cu schimbări ale modului de taxare. Totuși, antreprenorii încearcă să vadă potențial în România și puterea sa de creștere.

CEO OPINIONS

“Din păcate, anul viitor economia românească nu va putea să se bazeze pe creșterea, Europei care nu cred că va fi posibilă, pentru că economia românească continuă să se bazeze pe anumite sectoare care nu mai sunt așa competitive la nivel european precum cel auto sau sectorul IT care scad constant. Probabil vom asista la o scădere sau o creștere foarte mică.

Deci singura cale ca economia românească să arate bine anul viitor sunt investițiile - generic vorbind - publice, pe bani europeni și bani de la

bugetul de stat. Dar asta aduce după sine deficit și nu știu ce s-a negociat cu Comisia Europeană privitor la tolerarea deficitelor pe care le avem la nivelul bugetului, însă de asta va depinde mult ce se va întâmpla la nivel de taxare de exemplu. Nu știm nici alegerile ce vor aduce. Sunt multe incertitudini dar, una peste alta, România are destule motive să fie mai puțin afectată decât Vestul Europei.”

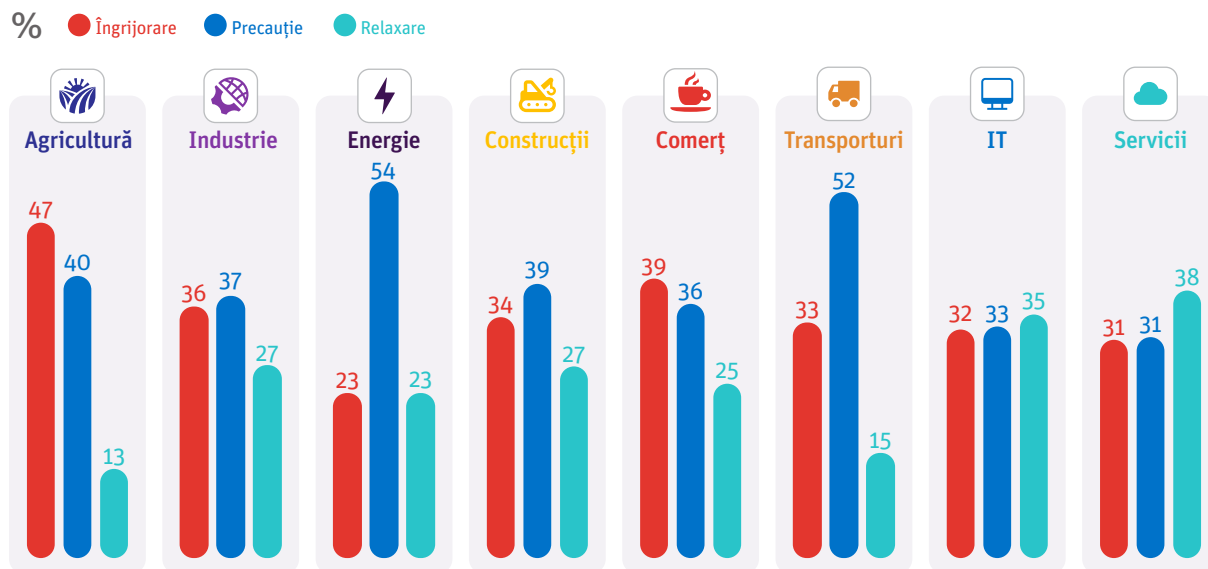
Alexandru Stănean
CEO TeraPlast

“Sunt un optimist moderat așa zice. Cred că șansele României să crească rămân mari. Însă vreau să mai spun un element pe care nu-l vede nimeni. Elefantul din cameră pe care nu-l vede nimeni, dar absolut nimeni este cursul de schimb valutar, care a fost menținut constant în ultimii 3 ani. Dacă în 2025 vom asista la o devalorizare a cursului atunci lucrul acesta va pune o presiune inflaționistă.”

Albert Davidoglu
CEO Macromex

Părerile legate de modul în care evoluează economia națională în funcție de domeniu

Serviciile sunt domeniul cu cel mai mare optimism privind evoluția economiei naționale, urmate de IT, ambele au o atitudine optimist-precaută. În același timp, Energia, Transporturile, Industria și Construcțiile sunt mai degrabă precaute. Comerțul și Agricultură sunt cele mai pesimiste.

? Pe o scală de la 0 la 10, unde 0 înseamnă că sunteți foarte îngrijorat, iar 10 foarte relaxat cu privire la modul în care evoluează economia națională, unde vă situați?

Serviciile și IT-ul rămân și în acest semestru cele mai optimiste sectoare, datorită faptului că sunt mai flexibile, pot introduce schimbări mai ușor. Alte sectoare, precum Agricultură sau Producția Industrială simt că lucrurile se mișcă mai greu și că, deși există potențial mare de creștere, nu există suport.

CEO OPINIONS

“În Europa există multe reglementări cu privire la condițiile de producere a alimentelor și faptul că avem niște probleme în zona asta meteo, rezultă în producerea unor cantități mai mici. Toate elementele astea fac ca partea de food să fie într-o presiune destul de mare. Asta înseamnă că oferta va fi mică sau mai mică. Asta înseamnă că prețurile vor continua să crească sau va fi o presiune inflaționistă suficient de mare în zona europeană.”

Albert Davidoglu, CEO Macromex

“Din păcate, la noi agricultura e un fel de loterie, că n-am făcut nimic ca să nu mai depindem de vreme și nici ca să creștem gradul de prelucrare a produselor agricole la noi în țară.”

Alexandru Stănean, CEO TeraPlast

Agricultură

În contextul producției scăzute de anul acesta cauzat de factorii meteo nefavorabili, sectorul Agricol este cel cu cea mai mare rată de îngrijorare

Industrie

În contextul contractării economiei europene la nivelul industriei auto sau de scădere a sectorului imobiliar există un grad mai mare de rezervă și chiar îngrijorare pentru cei ce activează în acest sector, cu atât mai mult în contextul politic actual. Speranța stă în continuare în Fondurile Europene

Energie

Energia este mai degrabă un domeniu precaut, dar nu datorită faptului că nu există potențial de creștere în domeniu - în special în zona de energie regenerabilă, care este pe un constant trend ascendent. Rezerva se poate datora tot condițiilor de incertitudine la nivel geopolitic care poate duce spre exemplu, la sincope în aprovizionare.

Comerț

De parte de a fi relaxat, există acest spectru al creșterii costurilor, ce poate determina scăderea consumului.

Pe de altă parte, există mult potențial la nivel local în ceea ce privește oportunitățile de a menține un consum sănătos mai ales ca vânzările în retail au fost bune (10% creștere).

Există investiții la nivel de producție alimentară, deși nu la un nivel destul de amplu cât ar trebui.

Așa cum am spus, sectorul nostru, respectiv cel de producție în instalații este destul de dependent de politicile de investiții la nivel guvernamental. Pentru sectorul nostru de activitate, creșterea investițiilor respective are clar un efect pozitiv. Pe de altă parte, dacă de dragul reducerii deficitului bugetar se vor tăia investițiile, atunci va fi un impact puternic negativ.”

Alexandru Stănean

CEO TeraPlast

Eu cred că economia națională este în creștere, avem o industrie care se va tot dezvolta. În plus noi vrem să ne extindem și aria de activitate. Singurul lucru care poate prezenta riscuri este legat de acest război comercial între China și Europa.“

Sebastian Enache

Monsson Trading

Eu zic că va fi un echilibru între ce va face consumatorul în perioada următoare și care vor fi politicile statului vizavi de taxare. Dacă va crește TVA-ul și dacă statul va taxa salariile mari, poate să fie o restrângere de consum...Dar cred că se vor gândi de 2 ori la riscul ăsta.”

”Dacă mă uit la orice legat de comerț și de producție în orice zonă, încă suntem departe de absorbția pe care o au celelalte țări din jurul nostru, în special Polonia. Deci noi ca Polonia ar trebui să devenim.“

Albert Davidoglu

CEO Macromex

“*Noi activăm în industria de curierat, o industrie care a crescut foarte mult și în opinia mea, va continua să crească. Vânzările online sunt motorul industriei noastre și vânzările online au fost un trend ascendent în ultimii ani, chiar dacă va urma o perioadă, poate mai grea în care consumul o să stagneze sau chiar o să scadă, va migra din offline în online.*”

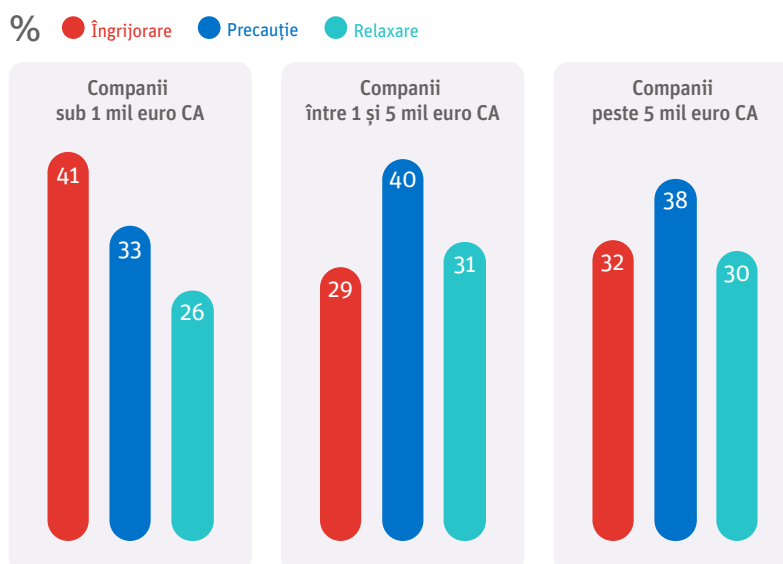
Adrian Mihai
Fan Courier

Servicii

Cel mai înalt nivel al gradului de relaxare cu privire la evoluția economiei și sectorului. Pe de o parte sectorul serviciilor are în continuare potențial de creștere, iar pe de altă parte, antreprenorii români sunt foarte adaptabili datorită faptului că au trecut prin multe fluctuații și crize.

Părerile legate de modul în care evoluează economia națională în funcție de mărimea companiilor

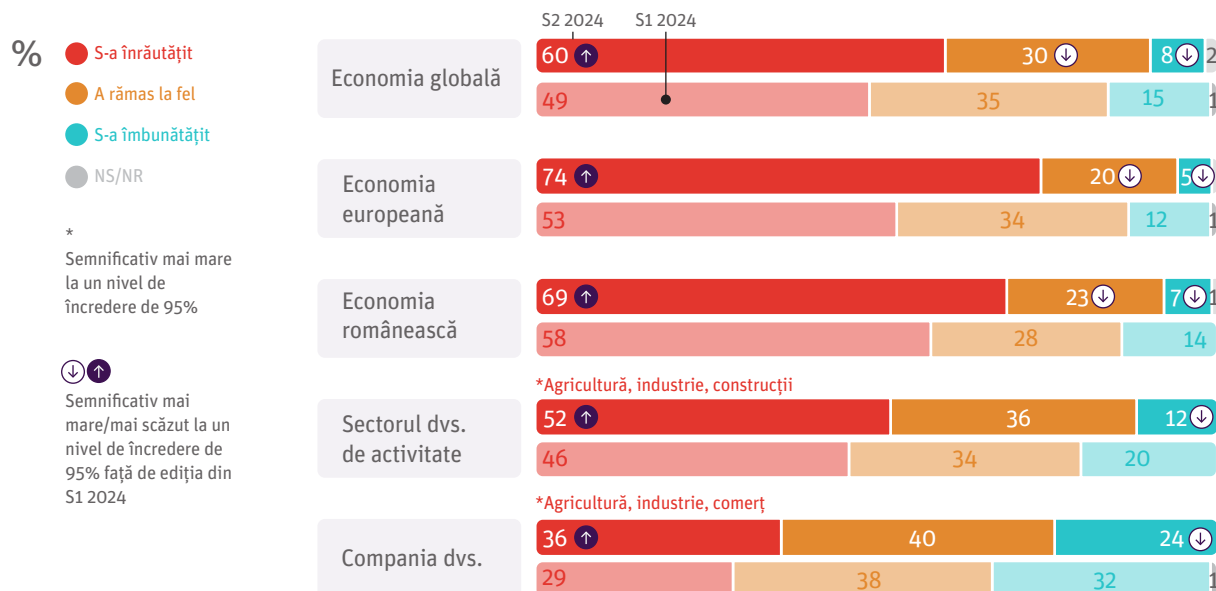
Companiile medii sunt cele mai optimiste (au cea mai mare rată de relaxare și cea mai mică rată de îngrijorare), în timp ce companiile mici sunt mai degrabă precaute sau îngrijorate, deoarece sunt mult mai ușor de destabilizat.

? Pe o scală de la 0 la 10, unde 0 înseamnă că sunteți foarte îngrijorat, iar 10 foarte relaxat cu privire la modul în care evoluează economia națională, unde vă situați?

În ultimele 6 luni, pentru unul din trei manageri români, situația companiei lor s-a înrăutățit

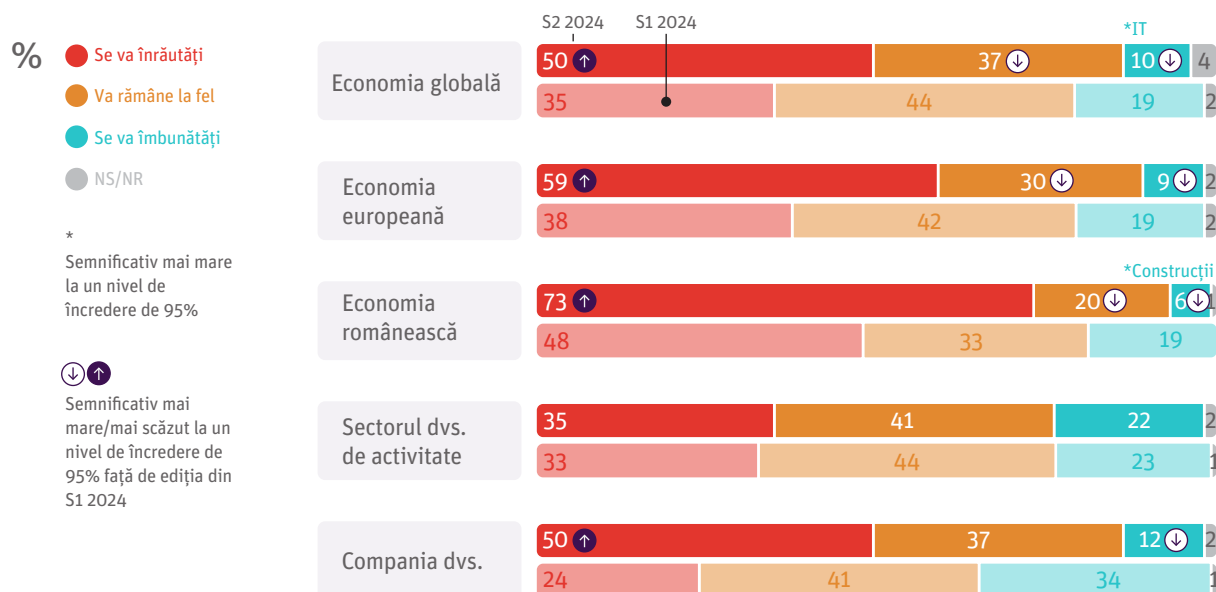
Optimismul față de starea economiei este în scădere. Majoritatea managerilor se arată nesatisfăcuți de evoluția propriilor companii (fie că aceasta se deteriorează, fie că stagnează), iar aceștia manifestă o viziune pesimistă și cu privire la economia sectorului lor, precum și la nivel național, european sau global - percepția generală este că situația economică s-a deteriorat.

? În opinia dvs., în ultimele 6 luni, starea lucrurilor din...

În următoarele 6 luni, unul din 2 manageri români consideră că situația companiei lor se va înrăutăți

Conextul economiei globale și europene este actualmente considerat mai puțin fast. Deși trei din patru manageri estimează că economia românească se va deteriora, așteptările privind sectorul lor de activitate rămân constante față de valul anterior. Totuși nu aceeași atitudine pozitivă o au și când vine vorba de propria companie.

? Cum credeți că va evolua în următoarele 6 luni starea lucrurilor din...?

Antreprenorii recunosc semnele unei stări mai precare la nivelul economiei globale și europene care poate influența și economia locală. Pe de altă parte ei tind să rămână încrezători în reziliența mediului local

Există o clară percepție că la nivel macro / global (America de care Europa este legată) lucrurile nu se prezintă extrem de optimist. Există riscuri pe care rezultatul alegerilor din America le pun – e.g. blocarea importurilor din Europa care ar duce la o creștere și mai mare a costurilor.

Pe de altă parte există totuși un sentiment de „auto-încurajare” a antreprenorilor având în vedere că de-a lungul timpului aceștia au găsit mereu modalități de a merge mai departe și nu numai de a rezista, dar chiar de a evolua și crește.

CEO OPINIONS

“Cred că la nivel european există multiple probleme la nivel economic și o parte pornesc din politicile pe care eu personal le consider greșite, ale Comisiei Europene de a prioritiza direcția verde care ne face mai puțin competitivi.”

Alexandru Stănean

CEO TeraPlast

“În opinia mea, cred că suntem mai bine pregătiți pentru crize. Am trecut prin multe experiențe de când am început eu business-ul, prin multe perioade grele și mulți dintre noi, antreprenorii români, cred că știm să manageriem crizele.”

Adrian Mihai

Fan Courier

“Cu siguranță, Europa va intra într-o perioadă mai dificilă. Vedem, de altfel, că producția industrială în Germania e la -2,4 din câte am văzut, exportul a scăzut.”

Albert Davidoglu

CEO Macromex

“Situția din Europa sigur că ne va afecta și pe noi, că suntem vase comunicante dar... Știi, în ultimii 3 ani de zile, toți am spus <anul ăsta va fi nenorocire>. Am spus asta în 21, am spus-o în 22, am spus-o în 23, nu s-a întâmplat nimic, totul a fost în sus. În 24 am spus la fel <sigur o să fie în 2024> vedem acum în 2025.”

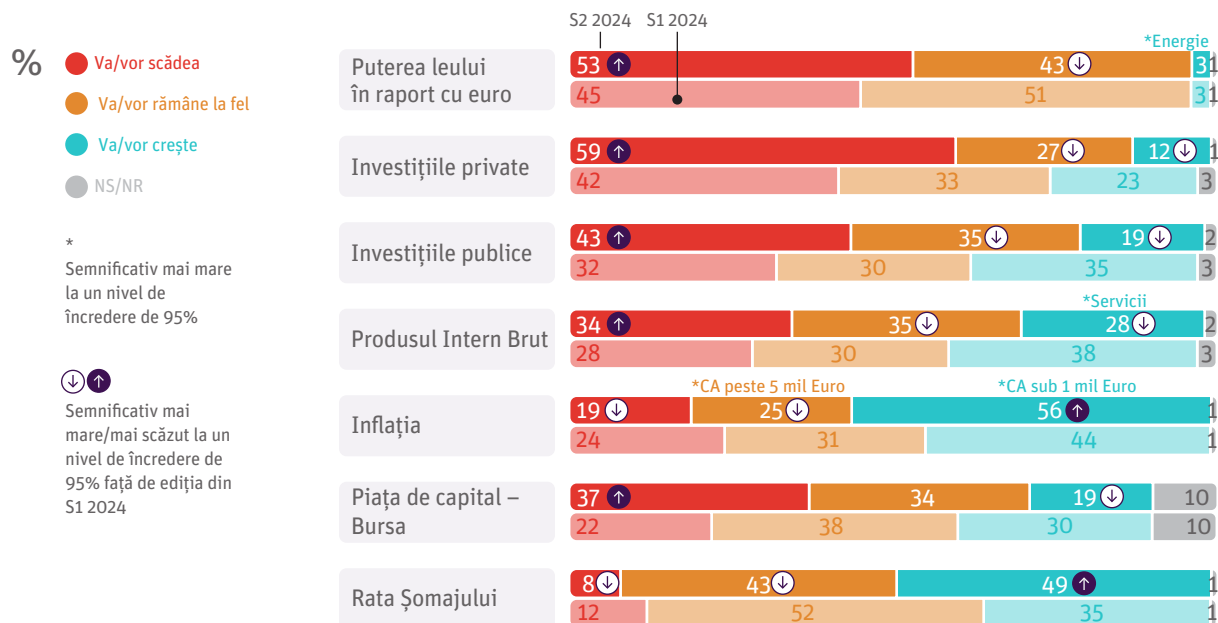
Albert Davidoglu

CEO Macromex

Peste jumătate dintre manageri estimează că investițiile private vor scădea în următoarele șase luni

Managerii români anticipează o creștere a inflației în următoarele șase luni. Ei prevăd, de asemenea, o creștere a ratei șomajului, o scădere a produsului intern brut, precum și o depreciere a leului față de euro. În plus, aceștia estimează o diminuare a investițiilor atât în sectorul privat, cât și în cel public.

? În următoarele 6 luni, cum credeți că vor evolua în România...?

Deși exprimă o viziune mai degrabă negativistă asupra evoluției indicatorilor economici, antreprenorii și managerii caută să vadă și semne care pot indica o evoluție stabilă, dacă nu în creștere

Există o tendință de a afișa mai degrabă o atitudine negativistă privind toți macro-indicatorii economici - nivelul PIB-ului, rata inflației care va crește, chiar și creșterea ratei de șomaj (care este însă singurul aspect care poate avea efecte pozitive asupra business-urilor aflate sub presiunea de a găsi angajați) -

Pe de altă parte, acest pesimism poate fi mai degrabă un mod de a se proteja. La o analiză detaliată, ei realizează că anul 2024 nu a fost de fapt un an rău și că viitorul nu trebuie să fie neapărat amenințător, lucru confirmat inclusiv de stabilitatea indexului. Românii au trecut totuși cu bine prin multe crize, România a fost pe un trend de creștere constant și este foarte posibil ca el să continue la o gândire mai atentă a lucrurilor și contextului -

CEO OPINIONS

“*Avem în vedere în vedere că industrii consumatoare mari de resurse umane, precum cea auto, vor avea cel mai probabil o contracție și vor elibera forță de muncă în piață, care altfel ar fi într-un deficit. Iarăși, nu avem motive să fim foarte optimiști cu privire la scăderea inflației. Acum în campania electorală nu spun nimic de creșteri de taxe, dar e o măsură destul de intuitivă pe care ar trebui sau ar putea să o ia ca să rezolve problema deficitului*”

Alexandru Stănean
CEO TeraPlast

“*Dacă stăm să ne gândim eu cred că totuși, per total economia românească versus cea europeană va fi ok, pentru că sunt bani în piață și lucrurile se vor mișca. Bine, încă o dată, vorbim per ansamblu pentru că sunt și anumite industrii precum cea auto care vor suferi,*”

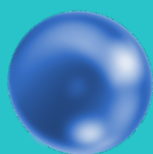
Adrian Mihai
Fan Courier

“*Sigur că economia depinde de politică, dar dacă ne uităm la ce s-a întâmplat în ultimii 10 ani, economicul a reușit să meargă mai departe, s-a adaptat, a EVOLUAT.*”

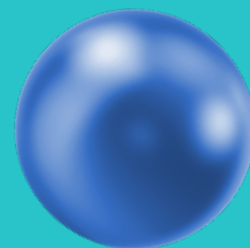
Albert Davidoglu
CEO Macromex

Concluzii capitol

Managerii români au o atitudine moderat pesimistă referitor la evoluția economiei și a investițiilor în următoarele 6 luni

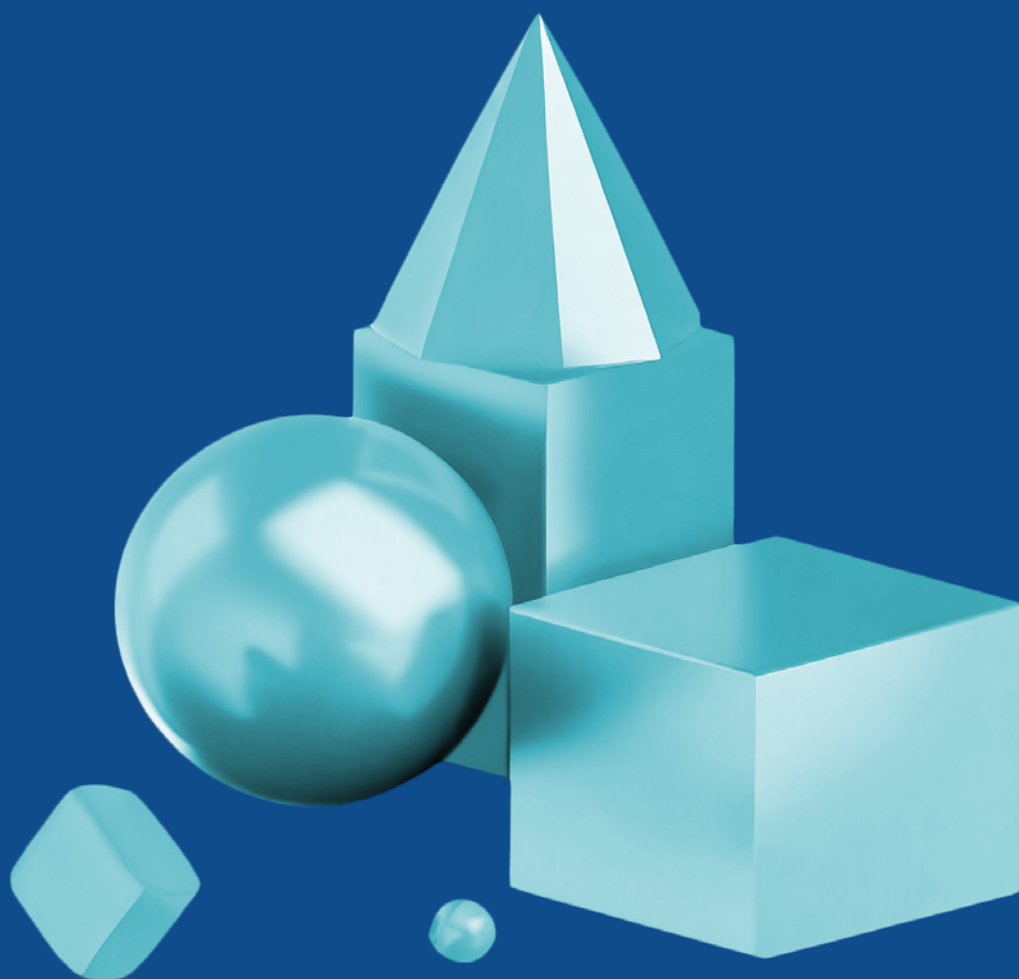

- Deși majoritatea managerilor preferă o abordare precaută față de evoluția economică, optimismul cu privire la viitorul acesteia a scăzut semnificativ, doar 29% declarându-se relaxați în ceea ce privește situația economică din România.
- Această tendință de precauție reflectă percepția managerilor asupra contextului economic actual, marcat de incertitudini și potențiale riscuri, cum ar fi schimbările politice. Totuși, încrederea în performanța companiilor lor și în sectorul de activitate arată că aceștia identifică încă posibilități de dezvoltare și adaptabilitate, chiar și în contextul economic mai puțin stabil.
- Managerii preconizează că inflația va crește și în acest an (56%).
- În plus, 34% dintre manageri (față de 28% în S1 2024) cred că PIB-ul va scădea.
- Deși trei din patru manageri estimează că economia românească se va deteriora, așteptările privind sectorul lor de activitate rămân constante față de valul anterior. Aceștia sunt pesimiști și consideră că, în următoarele șase luni, atât economia globală, cât și cea europeană se vor înrăutăți.
- Rata șomajului este preconizată să crească (49%), iar leul este așteptat să se deprecieze în raport cu euro (53%).

02.

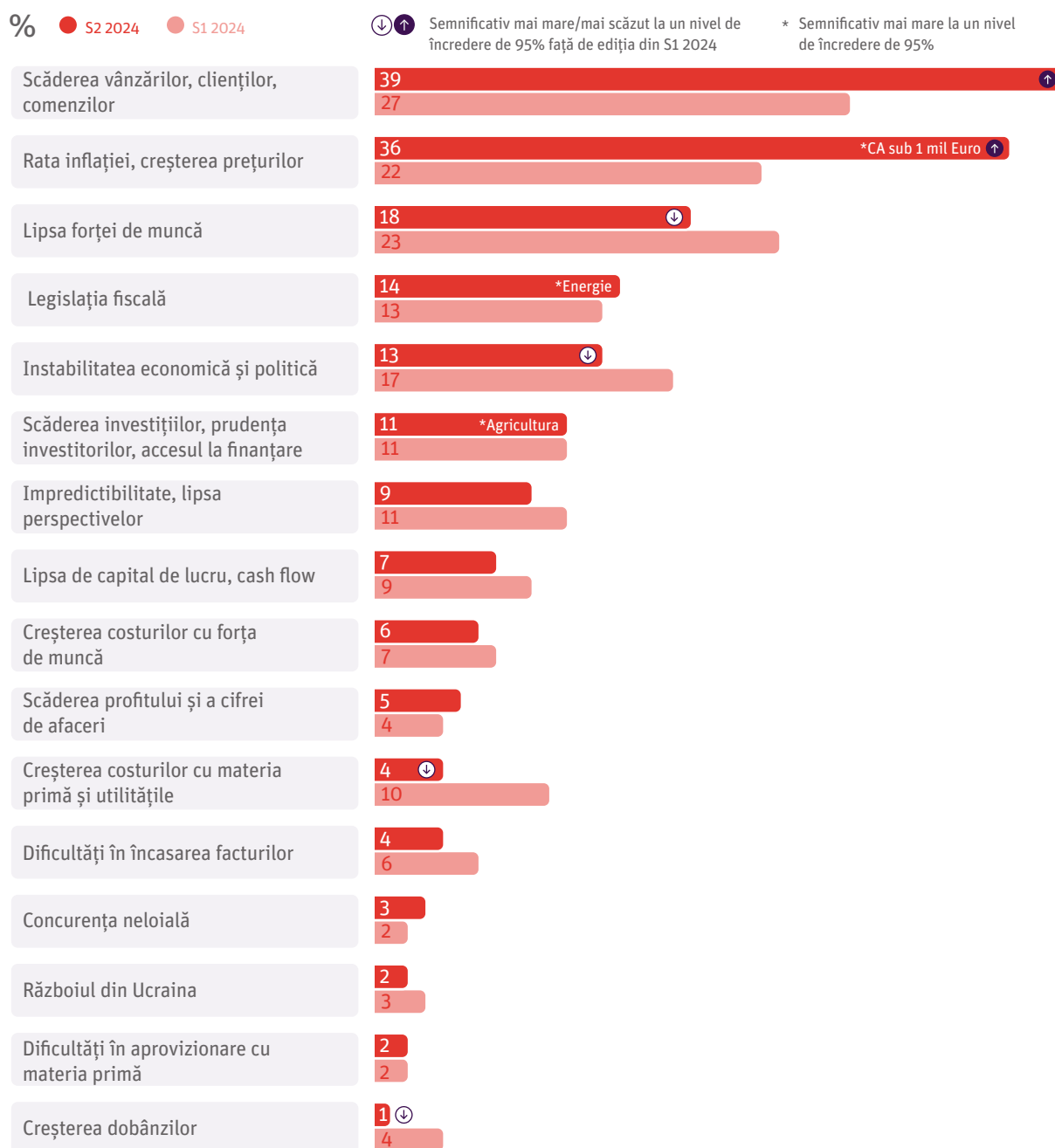
Care sunt principalele preocupări și planuri de viitor?

Îngrijorări în perioada următoare

În perioada următoare, antreprenorii români rămân preocupați de **scăderea vânzărilor, a comenzilor și a numărului de clienți**, toate amplificate de inflație și de creșterea prețurilor, aceste probleme fiind în creștere.

Lipsa forței de muncă este, de asemenea, o îngrijorare, însă s-a redus semnificativ față de începutul anului, posibil corelată cu evoluția ratei șomajului dar și cu identificarea unor soluții precum angajarea de forță de muncă din extern sau automatizare / digitalizare.

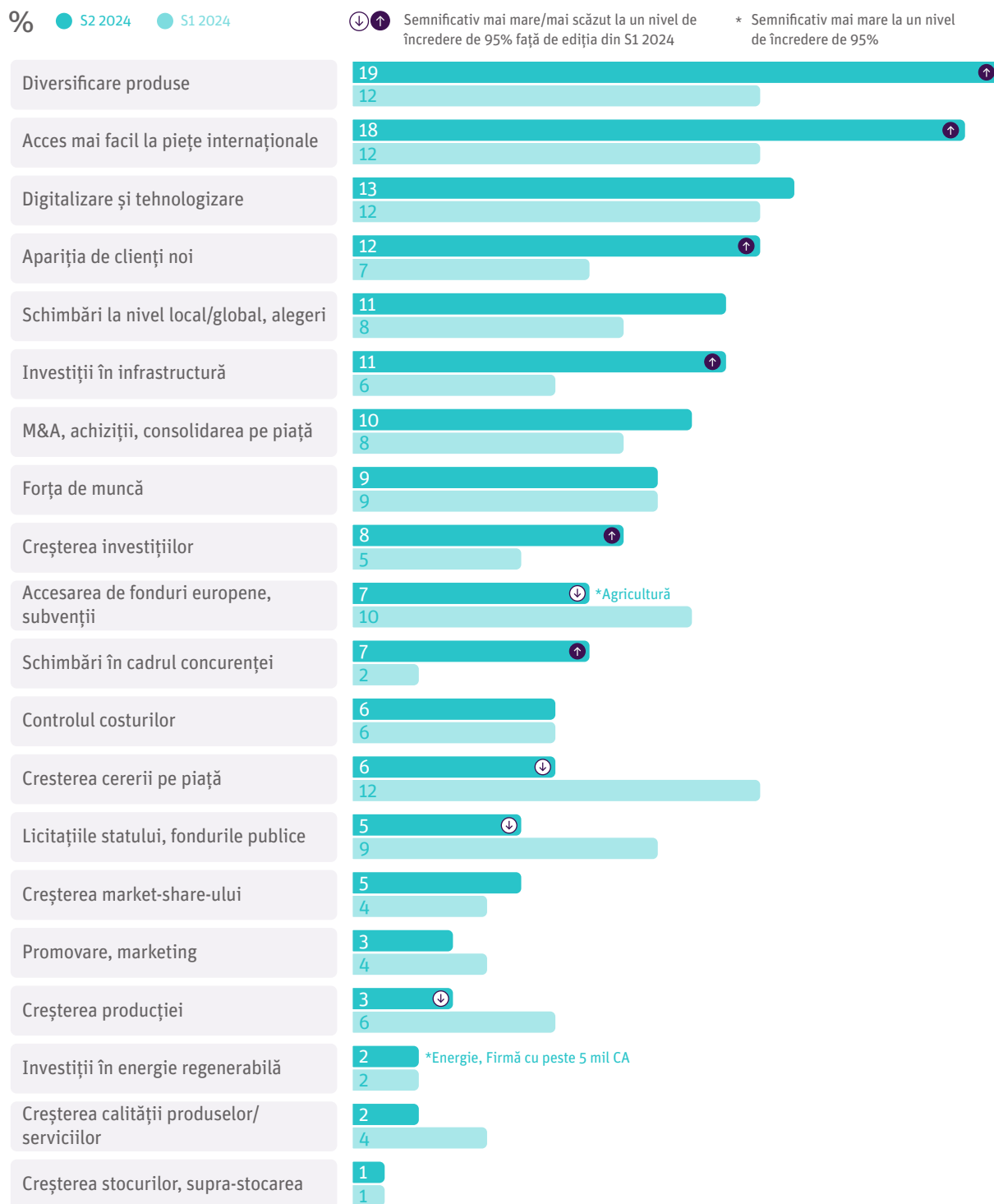

? Numiți principalele îngrijorări cu privire la activitatea companiei dvs, în perioada următoare. (întrebare deschisă)

Oportunități în perioada următoare

Principalele oportunități pentru antreprenori includ **extinderea afacerilor prin accesul la piețele internaționale, alături de diversificarea portofoliilor.**

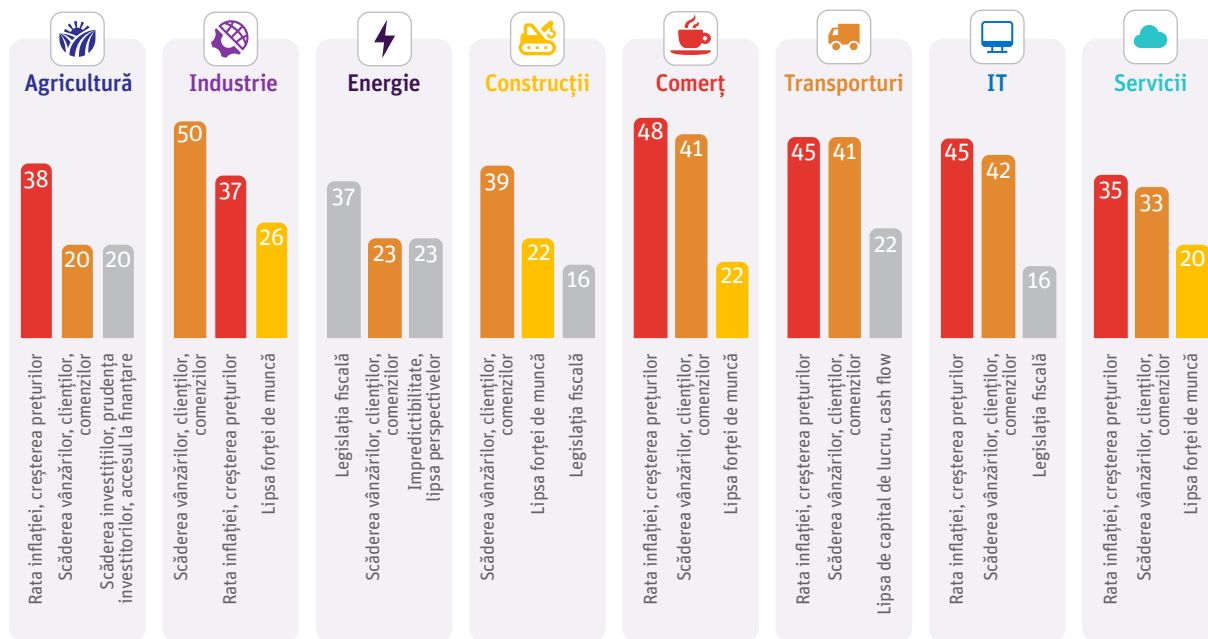
De asemenea, **digitalizarea și accesarea fondurilor disponibile** pot sprijini dezvoltarea afacerilor, contribuind fie la creșterea eficienței, fie la expansiunea acestora.

? Numiți principalele oportunități în activitatea companiei dvs, în perioada următoare. (întrebare deschisă)

Top 3 îngrijorări la nivelul celor 8 domenii de activitate

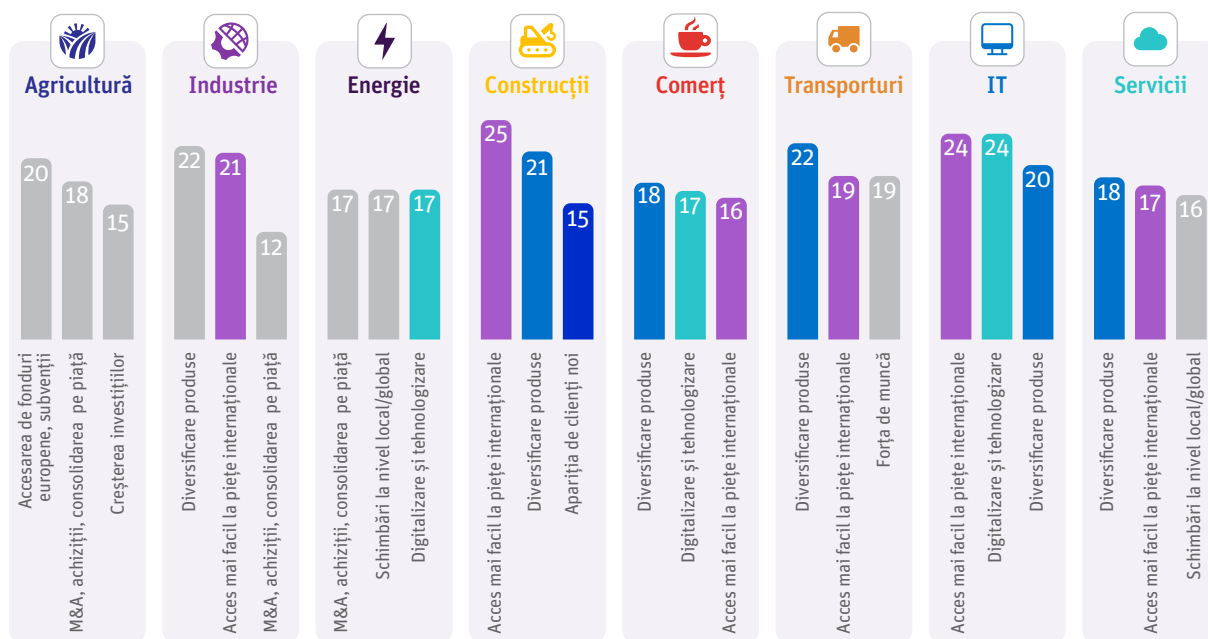
% ● Rata inflației, creșterea prețurilor ● Lipsa forței de muncă ● Scăderea vânzărilor, clienților, comenzilor ● Altele

? Numiți principalele îngrijorări cu privire la activitatea companiei dvs, în perioada următoare. (întrebare deschisă)

Top 3 oportunități la nivelul celor 8 domenii de activitate

% ● Acces mai facil la piețe, la piețe internaționale ● Apariția de clienți noi ● Digitalizare și tehnologizare ● Diversificare produse ● Altele

? Numiți principalele îngrijorări cu privire la activitatea companiei dvs, în perioada următoare. (întrebare deschisă)

Tot mai mulți antreprenori români realizează că diversificarea la nivel de produse, servicii și piețe servite reprezintă reale oportunități de creștere

CEO OPINIONS

“Extindem aria geografică pe care acționăm. Am cumpărat fabrici în Ungaria, Croația, tocmai în caz că nu merge în România, să vindem pe alte piețe.”

Alexandru Stănean, CEO TeraPlast

“Trendurile la nivel mondial se vor menține în următorii 10 an, mai ales în industria energiei regenerabile. Și am identificat și oportunități de creștere prin optimizarea funcționării surselor regenerabile de energie prin softuri.”

Sebastian Enache, Monsson

“Încercăm să oferim consumatorului o experiență deosebită cu produsele pe care le aducem căutăm produse inovatoare, produse noi care sunt mai bune din punct decât produsele din piață. Și pregătim și surprize consumatorilor noștri,”

Albert Davidoglu, CEO Macromex

“Noi stăm și facem brainstorming și scenarii pentru următorul an – anul acesta am făcut nu doar două, unul rezervat și unul optimist dar și unul pentru o potențială situație de criză. Oricum dezvoltarea ulterioară ține de diversificarea serviciilor oferite clienților noștri.”

Adrian Mihai, Fan Courier

Agricultură

Agricultura tinde să rămână oarecum blocată într-un mod de gândire clasic - cât producem, cu ce costuri, cu cât putem vinde materie primă. Mai puțin se gândesc la cum ar putea produce valoare adăugată, la oportunități legate de introducerea unui mod de lucru mai modern și eficient (automatizări) care să ducă potențial la creșterea productivității.

Industrie

Sectorul industriei vede în continuare oportunități de creștere și dezvoltare / evoluție a business-ului (producția locală este departe de a fi ajuns la saturație). De altfel, pentru contracararea efectelor negative aduse de o rată crescută a inflației și accesul mai dificil la forța de muncă (și costuri mai ridicate cu aceasta), se gândesc la diversificare producție, extindere dar și consolidare prin achiziții/ M&A.

Energie

Un domeniu în continuare cu potențial de creștere (energia regenerativă în special), iar zona de digitalizare, tehnologizare poate aduce mai mult eficiență și să facă companiile locale și mai competitive (atâta timp cât sunt și susținuți prin politici fiscale)

Comerț

Sector foarte sensibil la indicatori precum rata inflației care afectează în mod direct puterea de cumpărare. Totuși antreprenorii văd în continuare oportunități de dezvoltare prin a continua să lanseze produse cu valoare adăugată și printr-un mod de lucru mai smart – automatizare de procese lucru care ar duce la creșterea productivității.

Servicii

Un sector care este conștient de limitări existente precum lipsa forței de muncă dar, dată fiind flexibilitatea domeniului consideră că prin diversificare sau extindere se pot dezvolta în continuare

Viziunea managerilor despre propria companie este mai degrabă pozitivă

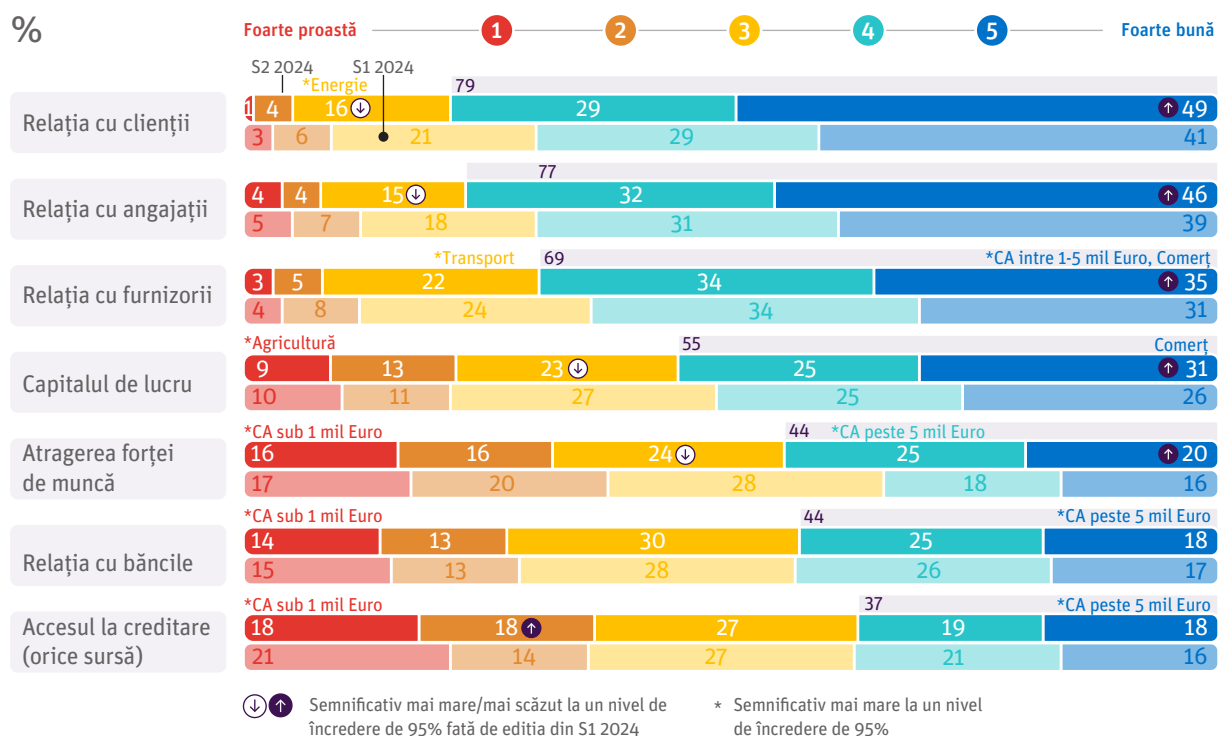
În schimb, accesul la credite și relația cu băncile sunt aspecte apreciate mai slab (deși nu la un nivel mai scăzut față de situația din primăvară). De asemenea capacitatea de a atrage forță de muncă este pe un trend pozitiv versus ediția anterioară (procentul este în creștere cu 10%).

Relațiile cu clienții și angajații sunt evaluate ca fiind foarte bune.

Totuși, nevoia de a crește investițiile, accesul la creditare rămân cele mai prezente nevoi.

Rezultate detaliate

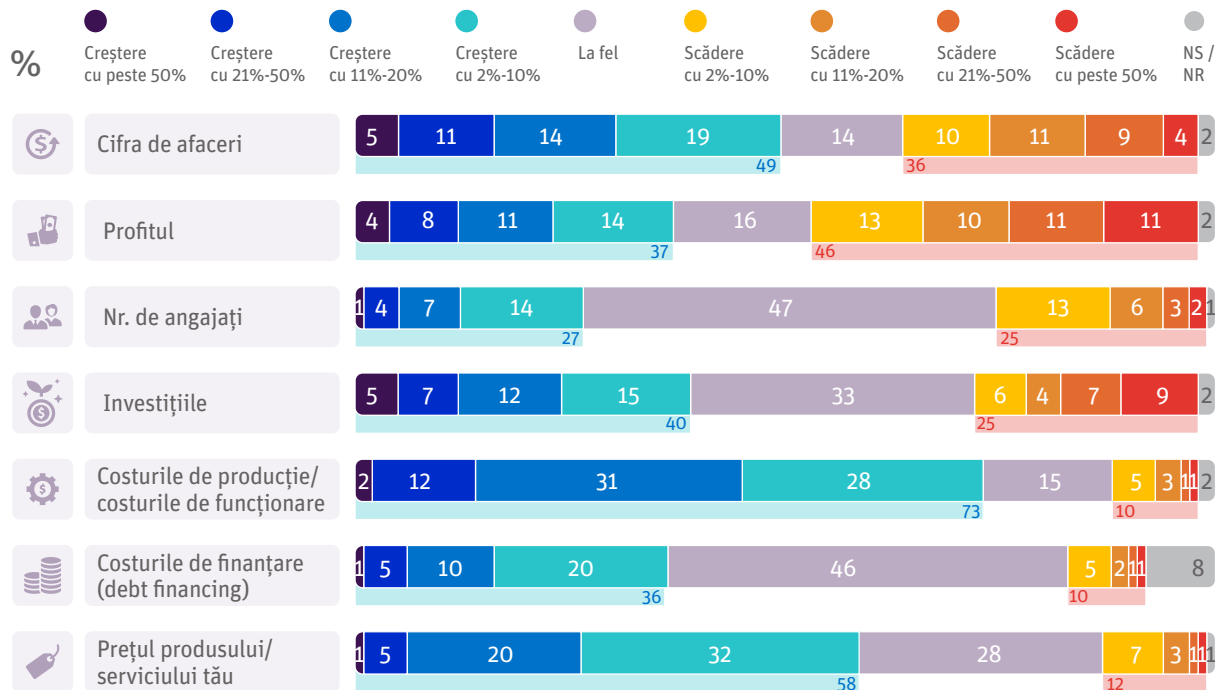

? Cum apreciați următoarele aspecte în compania dvs.?

Managerii estimează că majoritatea indicatorilor au rămas aproximativ la fel sau au crescut

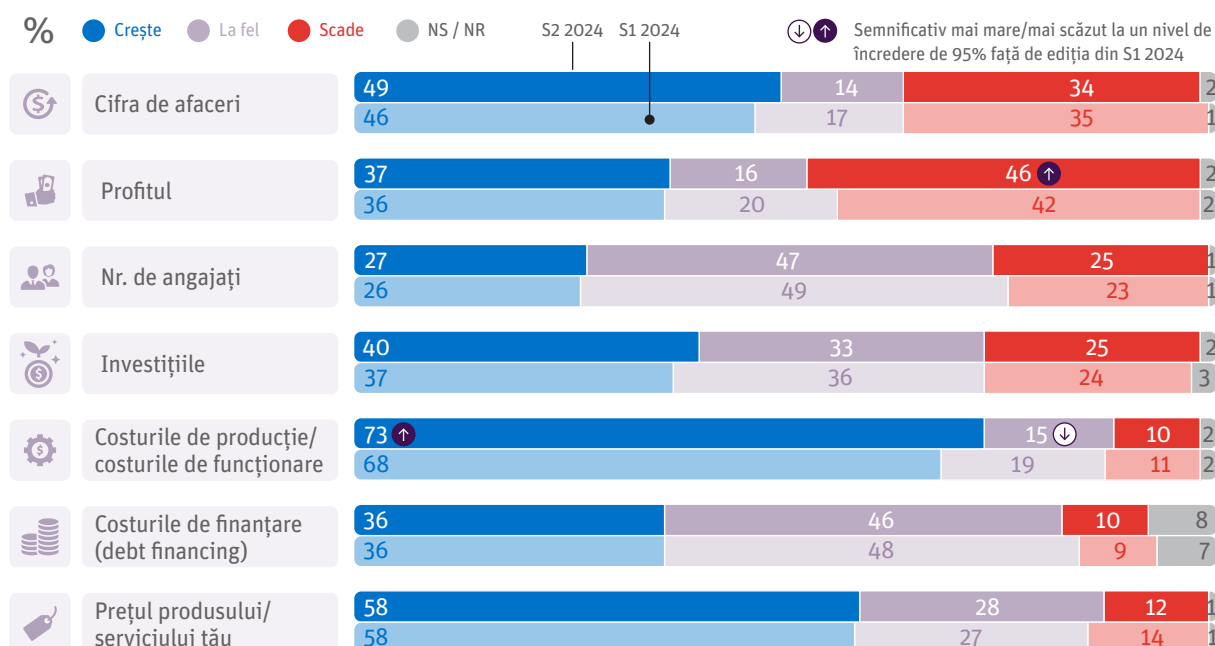
Numărul de angajați, precum și costurile de finanțare, au rămas la fel pentru jumătate dintre manageri. Costurile de producție/funcționare au crescut pentru mai mult de jumătate dintre companii, la fel și prețurile de vânzare ale produselor/serviciilor oferite.

Cu toate acestea, profitul este considerat a fi în scădere de către 46% dintre manageri și antreprenori.

? Care este situația următorilor indicatori, la nivelul companiei dvs., la finalul lunii octombrie 2024, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut (octombrie 2023)?

Percepția evoluției indicatorilor la final de 2024 este similară cu cea din primăvară

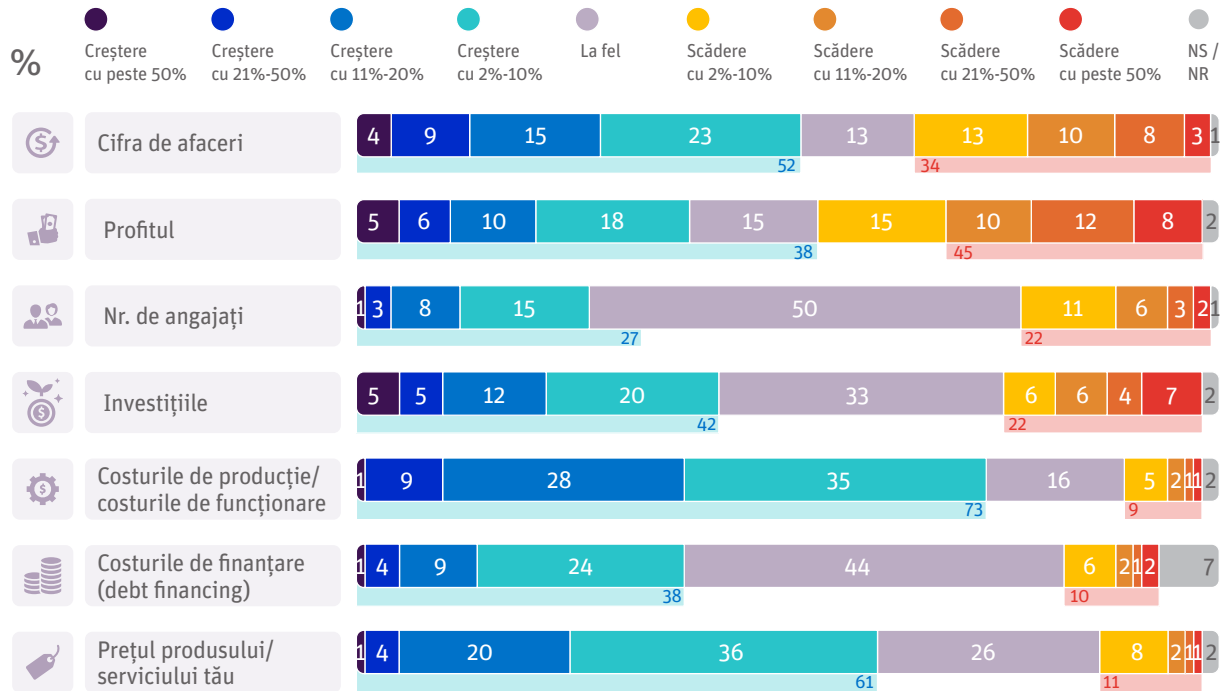
? Care este situația următorilor indicatori, la nivelul companiei dvs., la finalul lunii octombrie 2024, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut?

Indicatorii de la sfârșitul lunii octombrie în funcție de industrie									
		Agricultură	Industrie	Energie	Construcții	Comerț	Transporturi, Distribuție, Depozitare	IT	Servicii
Cifra de afaceri	Scade	60%	40%	33%	35%	34%	26%	40%	26%
	La fel	10%	10%	23%	18%	14%	7%	25%	14%
	Crește	28%	48%	40%	46%	50%	67%	33%	60%
	NS/NR	3%	2%	3%	1%	2%	0%	2%	1%
Profitul	Scade	63%	43%	40%	40%	57%	56%	53%	37%
	La fel	15%	14%	17%	28%	11%	11%	15%	15%
	Crește	20%	40%	40%	29%	30%	33%	31%	46%
	NS/NR	3%	2%	3%	2%	2%	0%	2%	3%
Nr de angajați	Scade	26%	32%	17%	16%	19%	22%	40%	23%
	La fel	54%	38%	62%	46%	50%	56%	33%	51%
	Crește	21%	28%	21%	35%	29%	22%	24%	26%
	NS/NR	0%	2%	0%	2%	2%	0%	4%	1%
Investițiile din companie	Scade	48%	29%	28%	26%	29%	26%	24%	17%
	La fel	33%	25%	28%	21%	29%	37%	42%	42%
	Crește	18%	44%	45%	52%	40%	37%	31%	39%
	NS/NR	3%	2%	0%	1%	2%	0%	4%	2%
Costurile de producție/ costurile de funcționare	Scade	23%	13%	7%	6%	7%	11%	9%	10%
	La fel	20%	8%	27%	19%	5%	15%	11%	21%
	Crește	55%	77%	63%	73%	87%	70%	76%	68%
	NS/NR	3%	2%	3%	2%	1%	4%	4%	2%
Costurile de finanțare (finanțare prin împrumuturi)	Scade	28%	8%	0%	9%	10%	7%	9%	10%
	La fel	30%	44%	47%	44%	46%	37%	49%	53%
	Crește	40%	42%	43%	42%	37%	52%	27%	28%
	NS/NR	3%	6%	10%	5%	8%	4%	15%	10%
Prețul produsului/ serviciului	Scade	23%	15%	13%	18%	12%	4%	7%	9%
	La fel	33%	22%	40%	27%	22%	22%	38%	32%
	Crește	45%	61%	40%	53%	66%	74%	51%	59%
	NS/NR	0%	2%	7%	2%	0%	0%	4%	1%

Managerii estimează că majoritatea indicatorilor vor crește

Managerii prognozează că numărul de angajați și costurile de finanțare vor rămâne stabile. În schimb, se așteaptă ca atât costurile de producție și funcționare, cât și prețurile de vânzare să continue să crească, exprimând un pesimism general cu privire la o scădere a profitului în anul următor.

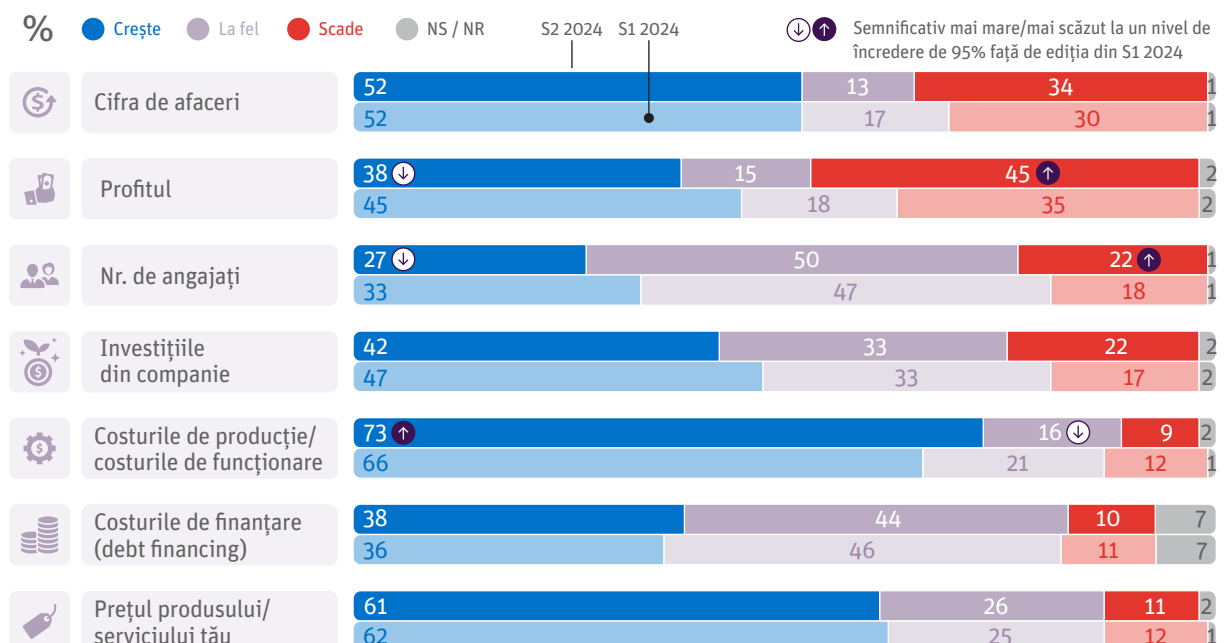
În opinia dvs., cum vor arăta următoarele aspecte la sfârșitul anului 2024, comparativ cu mijlocul anului 2024?

Indicatorii de la sfârșitul anului – comparativ cu S1 2024

Previiziunile legate de profit sunt considerabil mai pesimiste comparativ cu S1 2024, la fel și cele privind numărul de angajați. Totodată, un număr semnificativ mai mare de manageri estimează o creștere a costurilor de producție.

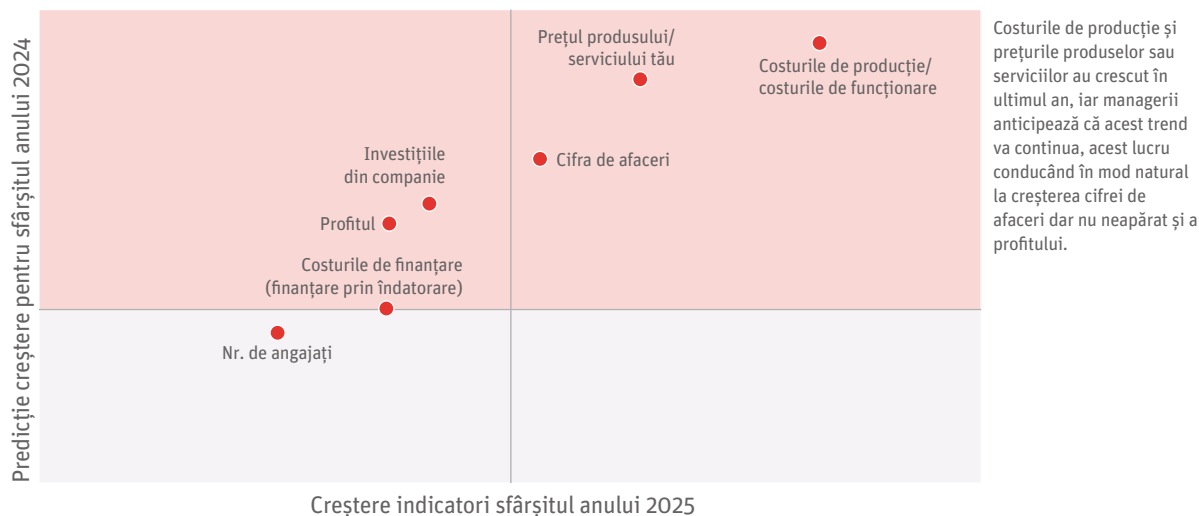
În opinia dvs., cum vor arăta următoarele aspecte la sfârșitul anului 2024, comparativ cu mijlocul anului 2024?

Indicatorii de la sfârșitul anului în funcție de industrie									
		Agricultură	Industria	Energie	Construcții	Comerț	Transporturi, Distribuție, Depozitare	IT	Servicii
Cifra de afaceri	Scade	53%	39%	40%	33%	37%	26%	40%	24%
	La fel	5%	9%	10%	15%	13%	7%	22%	15%
	Crește	40%	50%	43%	51%	49%	67%	36%	60%
	NS/NR	3%	2%	7%	1%	1%	0%	2%	1%
Profitul	Scade	58%	45%	40%	42%	57%	48%	51%	35%
	La fel	18%	9%	10%	19%	11%	15%	15%	20%
	Crește	23%	43%	43%	38%	31%	33%	33%	44%
	NS/NR	3%	3%	7%	1%	1%	4%	2%	1%
Nr de angajati	Scade	28%	24%	20%	19%	14%	26%	38%	21%
	La fel	56%	45%	63%	48%	54%	52%	35%	51%
	Crește	15%	29%	13%	32%	30%	22%	24%	27%
	NS/NR	0%	2%	3%	1%	2%	0%	4%	1%
Investițiile din companie	Scade	38%	28%	30%	20%	26%	33%	17%	14%
	La fel	33%	28%	23%	26%	26%	30%	44%	43%
	Crește	26%	42%	43%	53%	46%	37%	33%	42%
	NS/NR	3%	3%	3%	1%	2%	0%	6%	1%
Costurile de producție/costurile de funcționare	Scade	15%	12%	10%	12%	7%	11%	7%	7%
	La fel	26%	9%	23%	18%	7%	15%	11%	22%
	Crește	56%	77%	63%	68%	85%	70%	78%	69%
	NS/NR	3%	2%	3%	2%	1%	4%	4%	3%
Costurile de finanțare (finanțare prin împrumut)	Scade	26%	12%	3%	9%	12%	11%	7%	8%
	La fel	23%	38%	43%	44%	44%	48%	44%	53%
	Crește	46%	43%	43%	44%	38%	41%	35%	32%
	NS/NR	5%	7%	10%	4%	5%	0%	15%	8%
Prețul produsului/serviciului	Scade	18%	16%	13%	15%	10%	4%	9%	7%
	La fel	41%	20%	40%	20%	19%	19%	35%	30%
	Crește	41%	63%	40%	62%	71%	78%	53%	61%
	NS/NR	0%	2%	7%	2%	0%	0%	4%	2%

? În opinia dvs., cum vor arăta următoarele aspecte la sfârșitul anului 2024, comparativ cu mijlocul anului 2024?

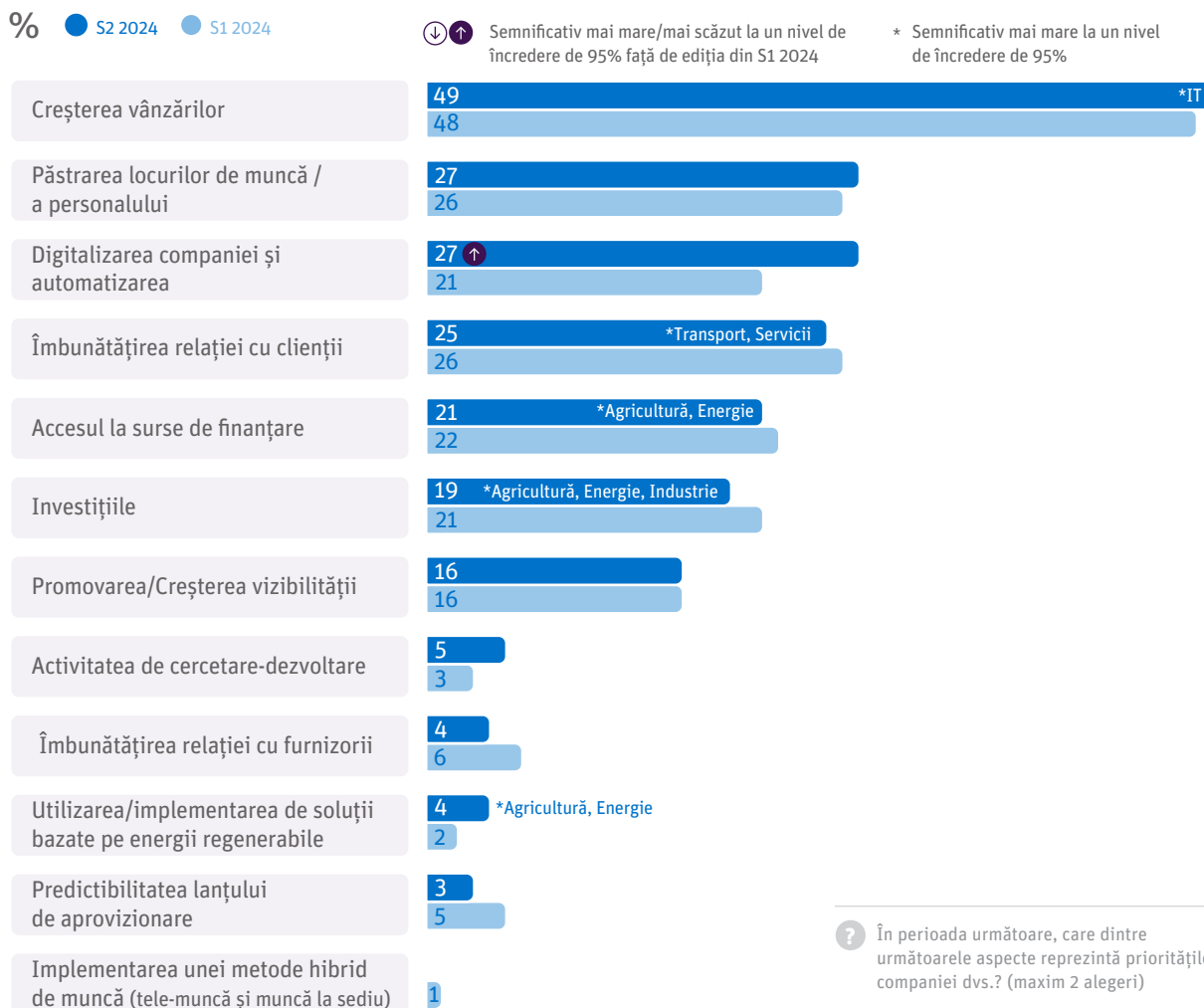
Costurile de producție/funcționare au crescut în ultimul an, iar managerii consideră că acestea vor continua să crească.

Managerii continuă să prioritizeze creșterea vânzărilor și retenția de personal

Pentru perioada următoare, managerii consideră prioritare aspectele care contribuie la securizarea și creșterea afacerilor: menținerea locurilor de muncă (27%) și creșterea vânzărilor (49%).

Rezultatele sunt aliniate cu cele din S1 2024, singura diferență semnificativă fiind legată de digitalizarea companiei, care a crescut de la 21% la 27%.

Potențialele soluții ale companiilor locale de a rămâne relevante în contextul creșterii constante a costurilor cu producția și cu forța de muncă

Cei mai mulți antreprenori cu care am discutat au recunoscut presiunea constantă pe productivitate determinată de costurile cu materiile prime și cu forța de muncă /salarizarea. Pe de alta parte este o realitate pe care nu o pot ignora, fiind conștienți de faptul că acesta va fi trendul și pe viitor.

Este necesar să dezvoltăm strategii care să le permită să rămână competitivi, nu doar acum, ci și în contextul dezvoltării și alinierii economiei românești la cea europeană. Soluțiile pe care aceștia le văd sunt:

CEO OPINIONS

Automatizare, inovare, digitalizare care să ducă la o creștere a productivității per angajat

“Acum un manipulant în depozit lucrează cu echipamente digitalizate care aduc pe de o parte un grad mai mare de siguranță în operare și în același timp te ajută să faci lucrurile mai repede.”

Albert Davidoglu
CEO Macromex

Dezvoltare de programe care permit pregătirea profesională a celor din domeniu

“Forța de muncă este o provocare, însă prin școala profesională și prin academia pe care o avem și prin fondurile europene care există pentru școlarizare ni se conferă oportunitatea de a avea angajați pregătiți în domeniu.”

Sebastian Enache
Monsson

Dezvoltare gamă de produse și servicii

“Principalele produse ale grupului sunt țevi pentru canalizare, apă și gaz. De asemenea, producem ambalaje flexibile, adică pungi, saci, folii și 2 grupe de produse mai tehnice, granule de PVC și din halogen, ferestre și uși.”

Alexandru Stănean
CEO TeraPlast

Dezvoltarea producției locale în special în zona alimentară

“Din ce în ce mai mulți fac producție, și încep să vadă asta cel puțin în domeniul nostru. Știu cel puțin 4 fabrici care s-au deschis recent pe banii antreprenorilor, adică oamenii au investit în chestia asta. Am auzit de fabrici de cartofi, am auzit de alte fabrici și nu doar de la producători consacrați. Pentru că a importa e mult mai scump.”

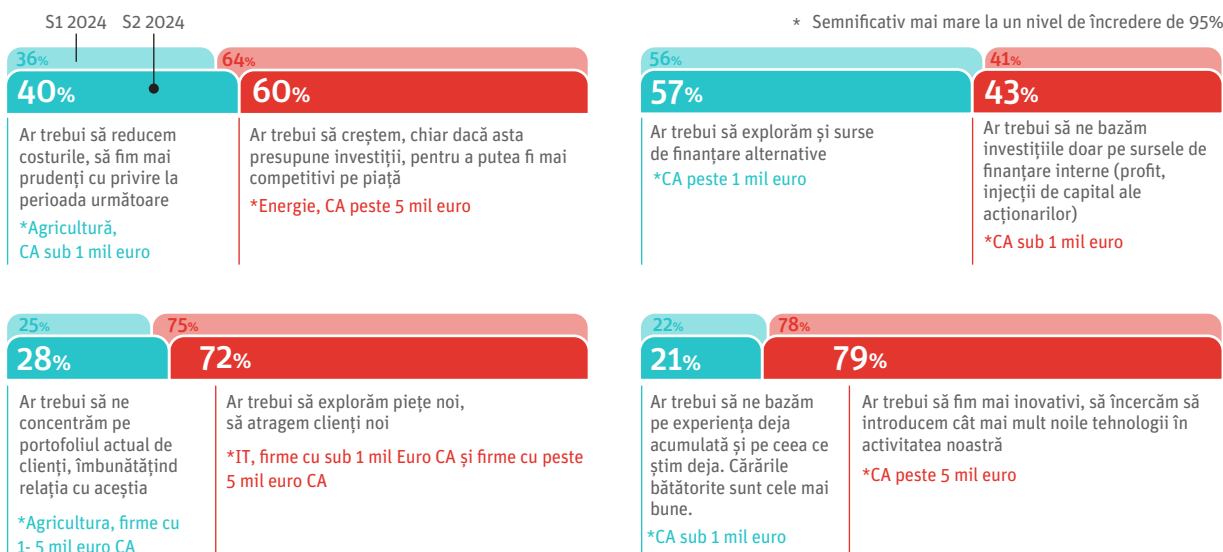
Albert Davidoglu
CEO Macromex

Dezvoltarea de produse cu valoare adăugată

“Dacă ne uităm la productivitatea din vest zicem că neamțul e mai productiv. Dar asta nu pentru că lucrează mai mult sau mai deștept sau lucrează mai eficient. Nu, el are productivitate mult mai bună a muncii, pentru că acolo se fac lucruri scumpe. Cum ar trebui și la noi în agricultură de exemplu, să nu mai vindem doar materie primă.”

Alexandru Stănean
CEO TeraPlast

Strategia managerilor se orientează mai mult către asumarea de riscuri și inovație, similar cu abordarea de la începutul anului

? Care dintre următoarele afirmații este mai aproape de opinia dvs. cu privire la strategia companiei în următoarea perioadă?

Antreprenorii știu că pentru a rămâne competitivi este nevoie să rămână flexibili la noi modalități de a-și desfășura business-ul

Cifrele confirmă atitudinea managerilor și antreprenorilor către necesitatea de a rămâne deschiși la noi modalități de abordare a business-ului pentru a rămâne competitivi

CEO OPINIONS

Necesitatea creșterii prin dezvoltare de noi linii de business sau noi servicii

“Există o dorință de ce în ce mai mare a clienților pentru canale multiple de livrare. În afară de livrarea door to door, care e consacrată și o avem de foarte mult timp la locker, iar noi aici vom continua investițiile.”

Adrian Mihai, Fan Courier

“Avem în plan dezvoltarea de servicii de stabilitate a rețelei, este vorba de servicii de sistem prin bateriile de stocare.”

Sebastian Enache, Monsson

Extindere pe alte piețe

“Deja am ieșit pe unele piețe, dar vom continua să ieșim și pe alte piețe. În afară de cele pe care suntem prezenți- în Moldova- avem birouri în Bulgaria, în Ungaria.”;

Alexandru Stănean, TeraPlast

Introducerea de noi tehnologii

“Este important să avem o digitalizare cât mai bună, ca să nu afecteze funcționalitatea firmei.”()

Sebastian Enache, Monsson

Flexibilitate cu privire la modul de lucru în ceea ce privește zona de financiar

“Am învățat că trebuie să avem capitaluri. Suficient încât să se poată supraviețui și cash flow-ul să fie sănătos, să avem rezerve de bani și soluții de finanțare care să permită multe dintre situațiile dificile sau momentele dificile ale companiei.”

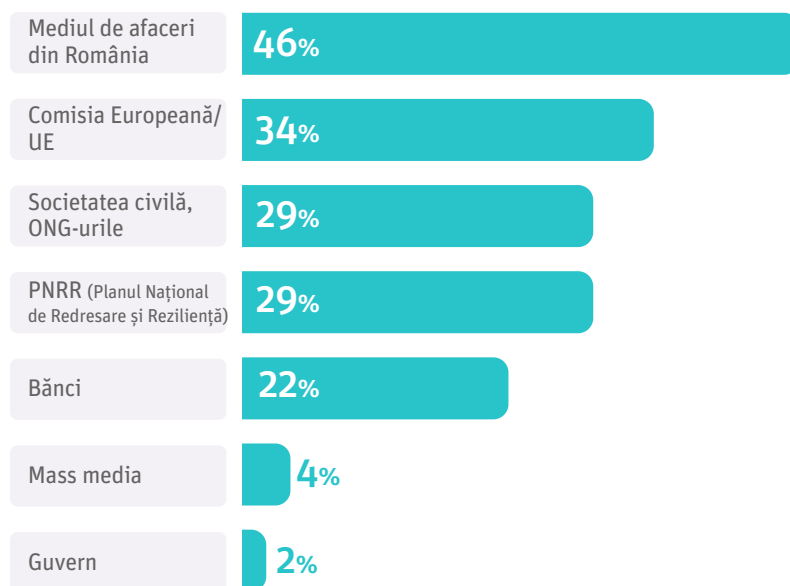
Sebastian Enache, Monsson

Valul 2 al studiului Confidex din 2024 confirmă orientarea antreprenorilor către asumarea de riscuri, infuzie de inovație și investiții (mai ales firmele mari). Încep să internalizeze tot mai mult dictonul conform căruia “Nu poți rezolva o problemă diferită aplicând același soluții “. Iar antreprenorii români știu cel mai bine lucrul acesta pentru că ei s-au confruntat mereu cu un mediu instabil, au fost nevoiți mereu să se adapteze

“ Tot timpul e o alternanță - timpurile bune creează oameni slabi. Oamenii slabi creează timpuri grele și tot așa. E o ciclicitate tot ce se întâmplă, iar eu consider că țara noastră a trecut prin timpuri grele. Și asta a format oameni buni și cu caracter puternic.”

Adrian Mihai, Fan Courier

Increderea în mediul de afaceri din România este destul de ridicată

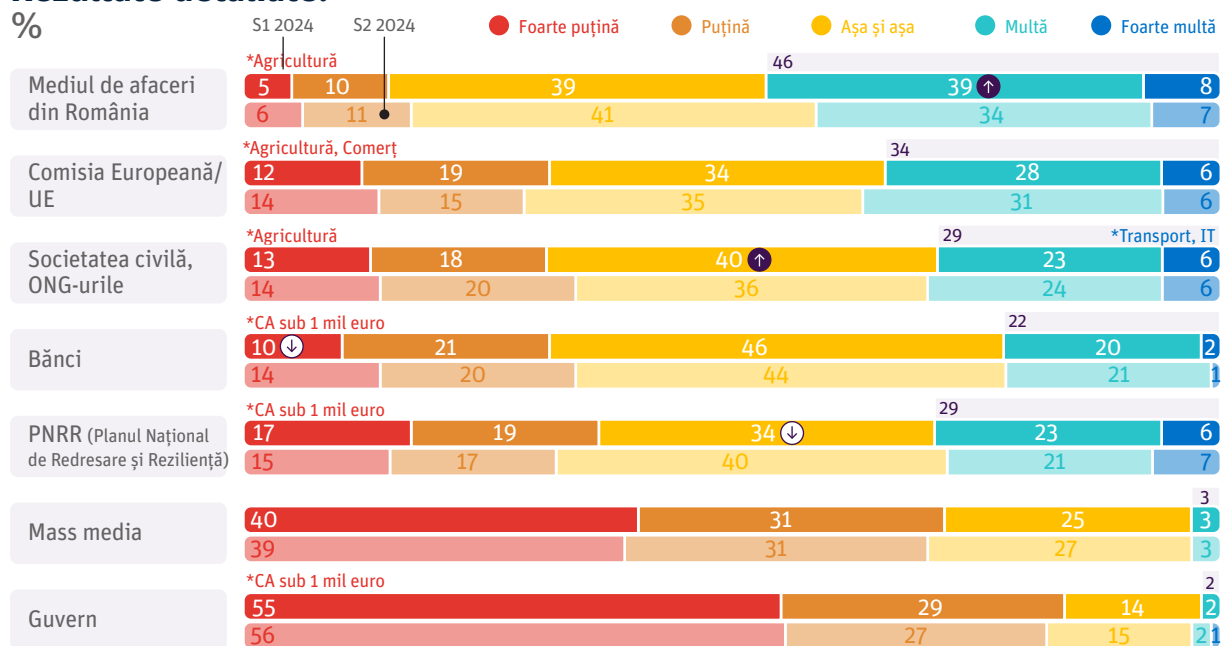

La fel ca la începutul anului 2024, încrederea cea mai mare a managerilor este în mediul de afaceri din România și în Comisia Europeană.

Încrederea în Guvern rămâne scăzută – nu știu dacă vor investi, nu știu dacă vor crește sau nu taxele etc.

? Câtă încredere aveți în următoarele ...?
Multă și foarte multă încredere
Încredere mare și foarte mare (note de 4 și 5)

Rezultate detaliate:

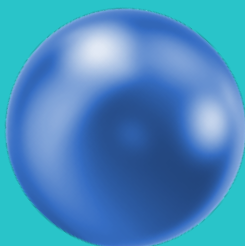
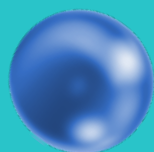
↓ ↑ Semnificativ mai mare/măi scăzut la un nivel de încredere de 95% față de ediția din S1 2024

* Semnificativ mai mare la un nivel de încredere de 95%

? Câtă încredere aveți în următoarele ...?

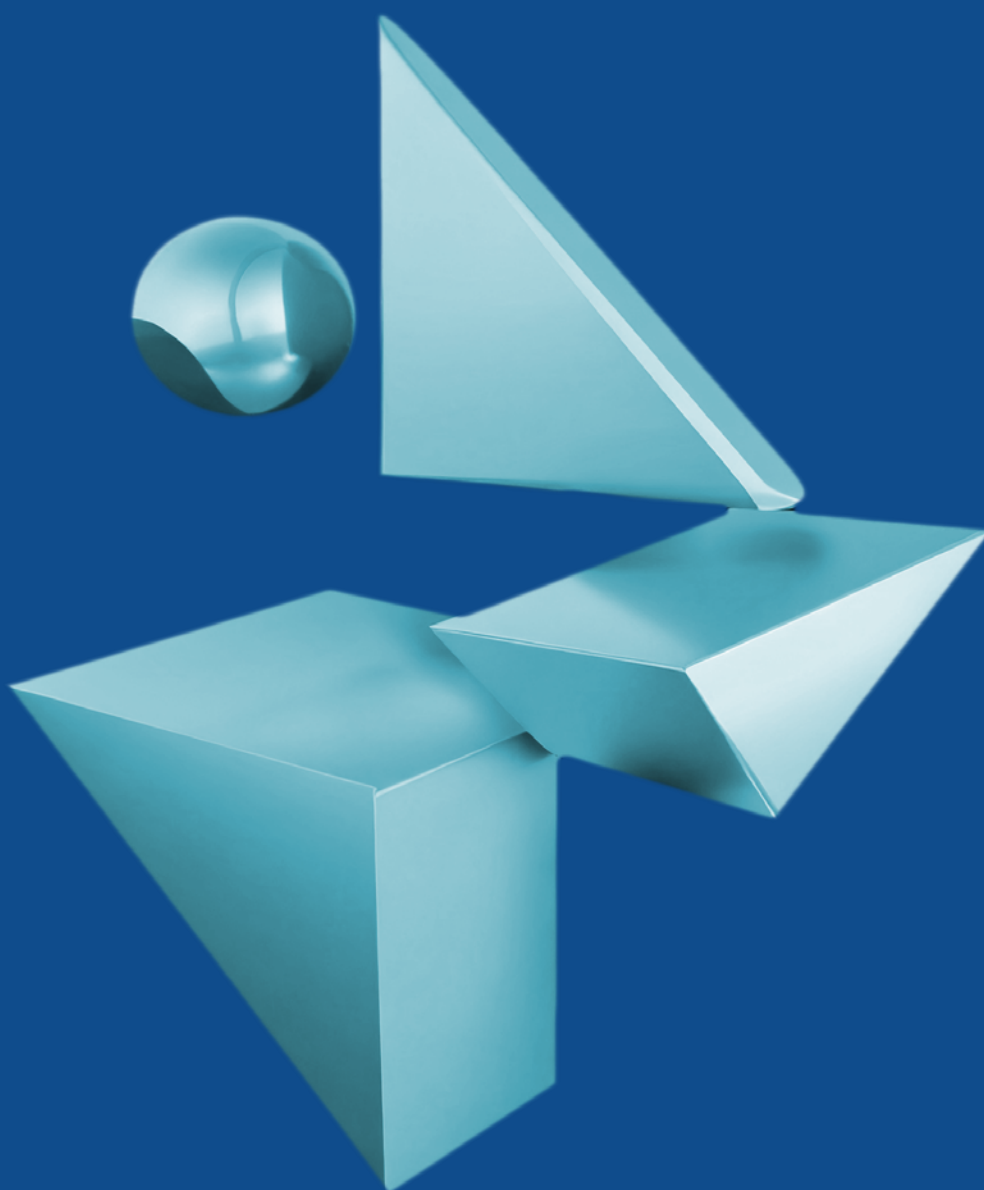
Concluzii capitol

- Relațiile cu clienții (79%) și angajații (77%) sunt evaluate foarte favorabil. Pe de altă parte, accesul la credite (37%) și relația cu băncile (44%) sunt cele mai slab apreciate.
- Aproximativ jumătate dintre manageri indică stabilitate în numărul de angajați (47%) și costurile de finanțare (46%). În schimb, peste jumătate dintre aceștia au observat o creștere a costurilor de producție și funcționare (73%), precum și a prețurilor de vânzare ale produselor sau serviciilor oferite (58%).
- Totuși, 46% dintre companii raportează o scădere a profitului, ceea ce înseamnă că nu pot transpune integral în preț creșterile costurilor.
- Pentru perioada următoare, managerii se concentrează pe aspectele care sprijină stabilitatea și dezvoltarea afacerilor, în special pe retenția angajaților (27%) și creșterea vânzărilor (49%).
- Aceste priorități sunt similare cu cele din prima jumătate a anului 2024, singura diferență notabilă fiind o creștere a interesului pentru digitalizarea companiei, care a urcat de la 21% la 27%.
- Similar cu începutul anului 2024, managerii își mențin cea mai mare încredere în mediul de afaceri din România și în Comisia Europeană.

03.

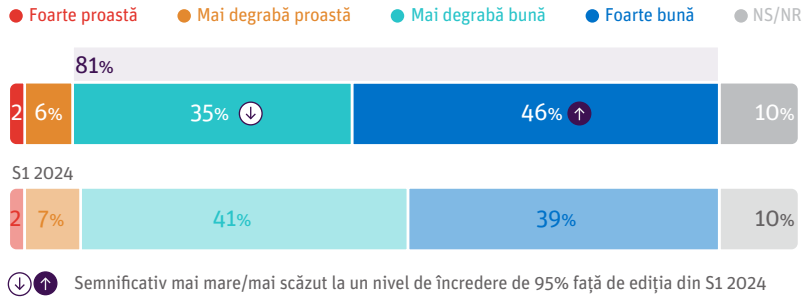
Percepția despre investitori

Investitorii beneficiază de o percepție pozitivă în rândul majorității managerilor

81% dintre manageri au o părere bună sau foarte bună despre investitori. Opinia clar pozitivă (foarte bună) față de investitori a crescut semnificativ față de S1 2024.

Păreră business angels, fonduri de investiții, alți antreprenori

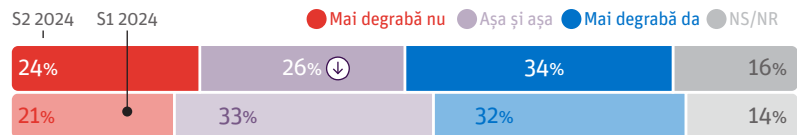

În contextul diversificării surselor de capital în piață, ce părere aveți despre cei care caută să investească în companii deja înființate (business angels, fonduri de investiții, alți antreprenori)?

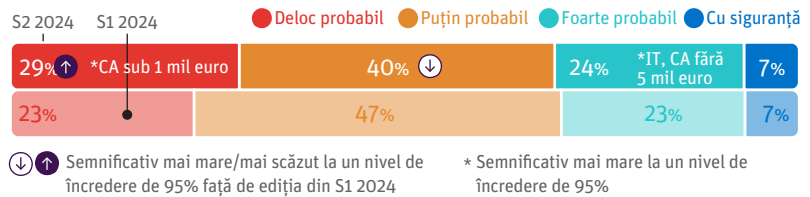
O treime dintre manageri spun că ar avea nevoie de suportul financiar al investitorilor

34% dintre manageri spun că ar avea nevoie de suportul financiar al potențialilor investitori, iar 29% spun că în următorii 3 ani este foarte probabil ca aceștia să investească în compania lor.

Compania dvs. ar avea nevoie de suportul financiar al unor potențiali investitori?

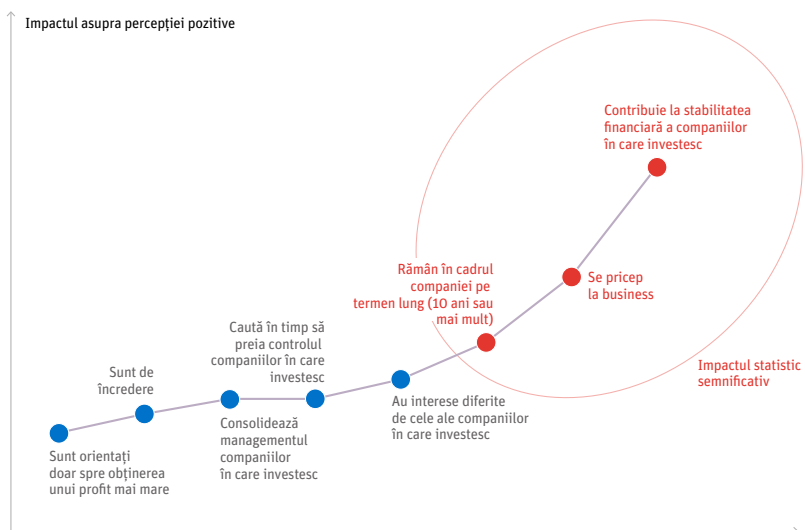
Credeți că, în următorii 3 ani, potențiali investitori (business angels, fonduri de investiții, alți antreprenori) vor investi în compania dvs.?

Compania dvs. ar avea nevoie de suportul financiar al unor potențiali investitori? Credeți că, în următorii 3 ani, potențialii investitori (business angels, fonduri de investiții, alți antreprenori) vor investi în compania dvs.?

Managerii consideră că investitorii sunt benefici pentru companii

Factorii care contribuie cel mai mult la crearea unei imagini pozitive a investitorilor sunt rolul lor ca surse de stabilitate financiară și de consolidare a managementului în companiile unde investesc. În plus, expertiza lor în business și angajamentul pe termen lung în cadrul companiei aduc o valoare suplimentară.

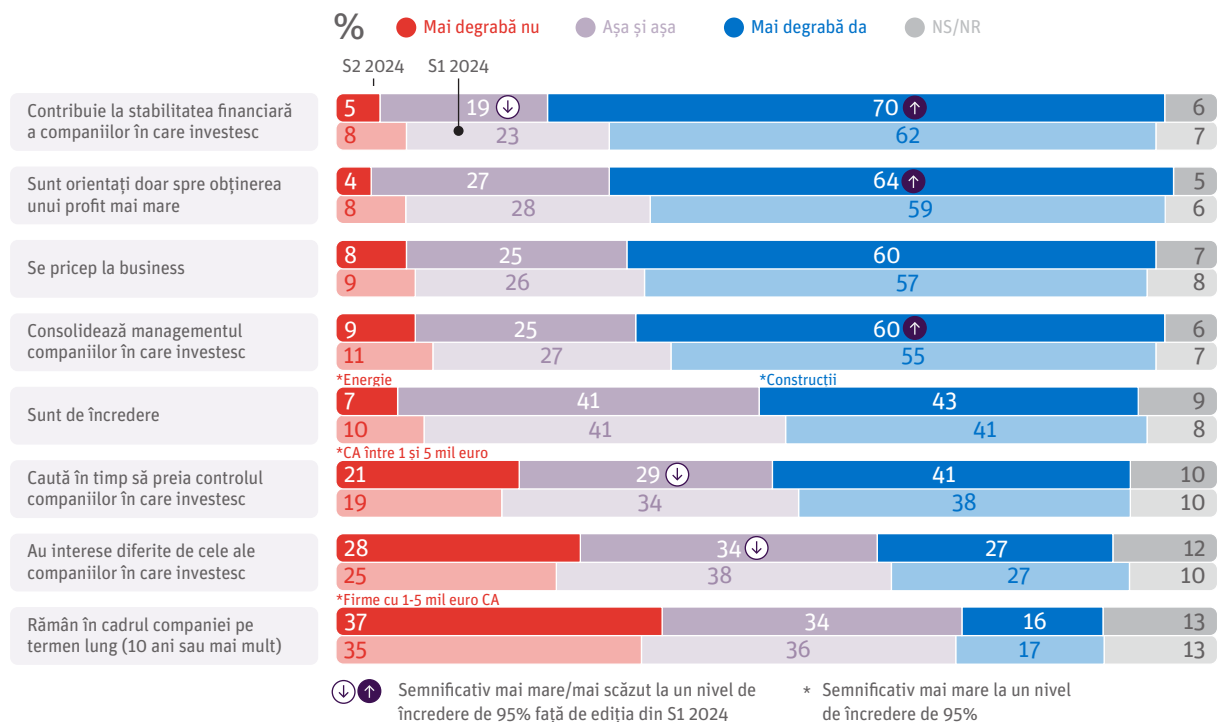
Investitorii sunt văzuți ca aducând o contribuție pozitivă la stabilitatea financiară a companiilor

Chiar dacă nu semnificativ, crește gradul de încredere în faptul că investitorii au un efect pozitiv asupra business-ului. Managerii și antreprenorii consideră că investitorii contribuie la stabilitatea financiară a companiilor în care investesc (70%), dar pe de altă parte, sunt și orientați doar spre obținerea unui profit mai mare (64%). De asemenea, 60% consideră că aceștia se pricep la business.

? Considerați că acești investitori..?- doar varianta "mai degrabă"

Rezultate detaliate:

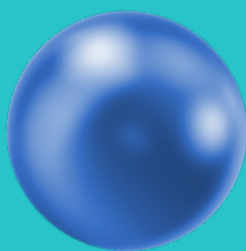
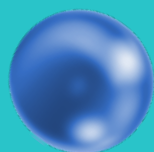

? Considerați că acești investitori..?

Concluzii capitol

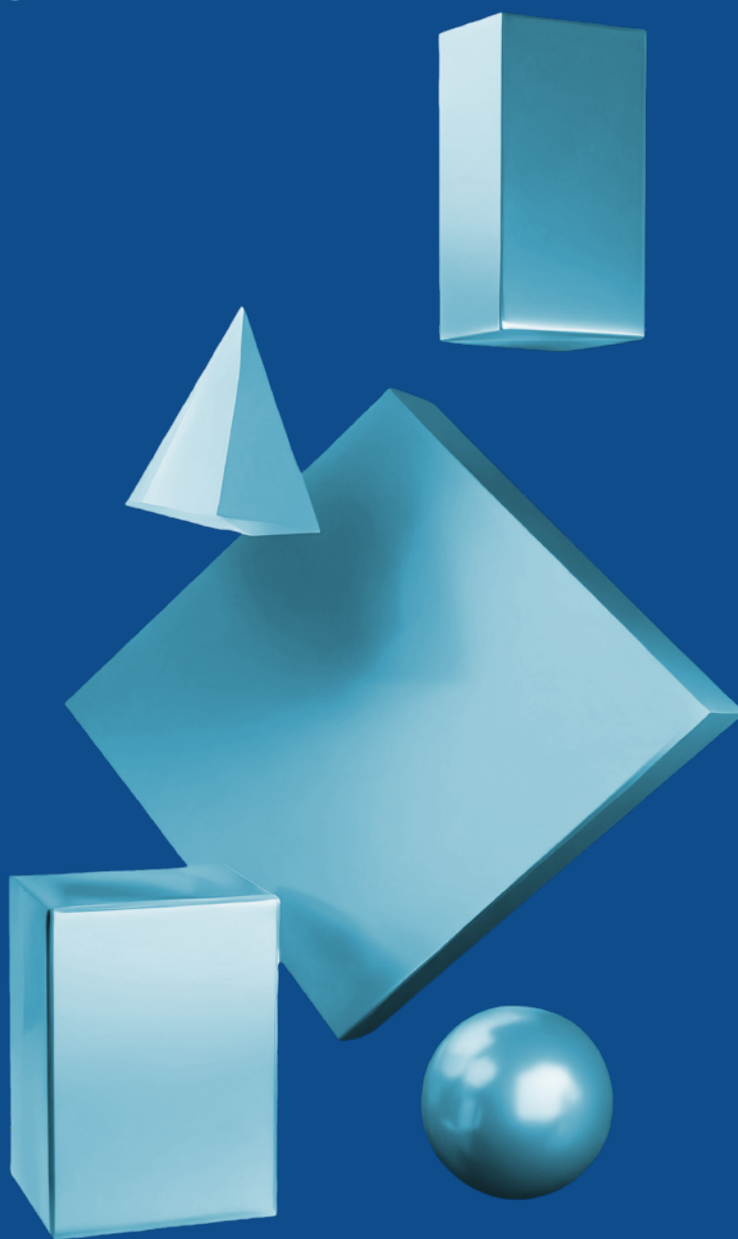
Investitorii sunt văzuți ca potențial reprezentând un ajutor binevenit atâta timp cât accentul nu cade doar pe a obține un profit mai mare

- 81% dintre manageri au o opinie favorabilă sau foarte favorabilă despre investitori. Opinia extrem de pozitivă față de investitori a înregistrat o creștere semnificativă față de prima jumătate a anului 2024.
- Managerii declară că ar avea nevoie de sprijin financiar din partea investitorilor (34%), însă doar 24% dintre aceștia cred că este probabil ca investitorii să finanțeze compania lor în următorii trei ani. Această discrepanță poate sugera fie o lipsă de încredere, fie o lipsă de claritate în privința capacității de atragere a investițiilor, fie din partea managerilor în evidențierea potențialului de creștere, fie din partea investitorilor.
- Percepția pozitivă asupra investitorilor se bazează în principal pe rolul lor de susținători ai stabilității financiare și de consolidare a managementului în companiile unde investesc. Totuși, investitorii sunt văzuți și ca fiind orientați în principal către obținerea unui profit mai mare.

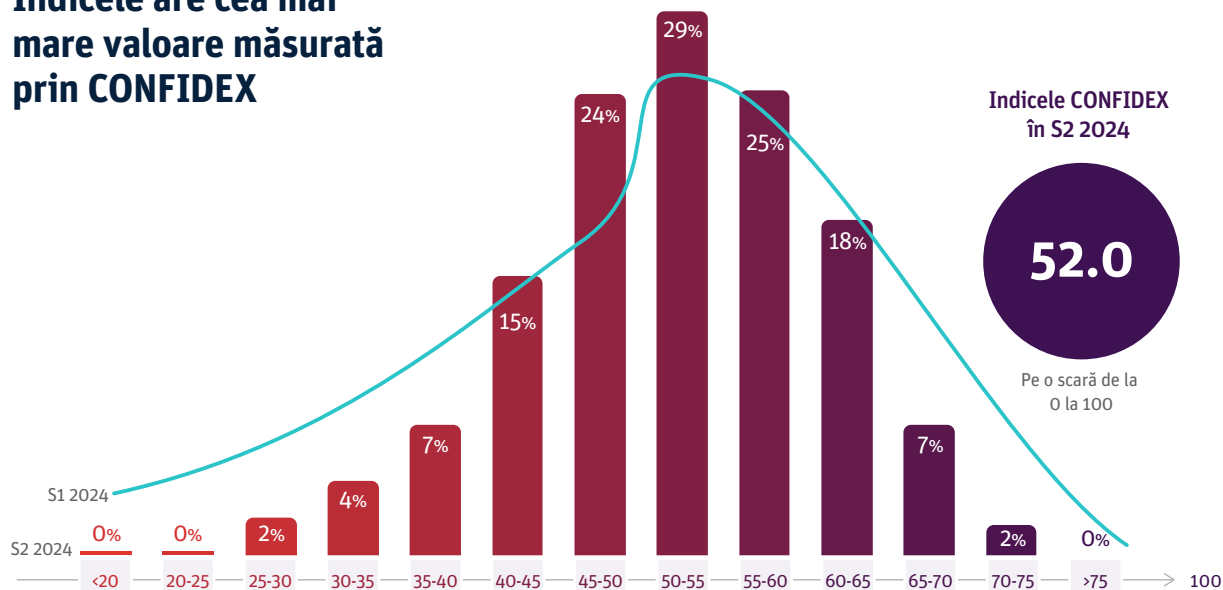

04

Indicele CONFIDEX al încrederii în economie

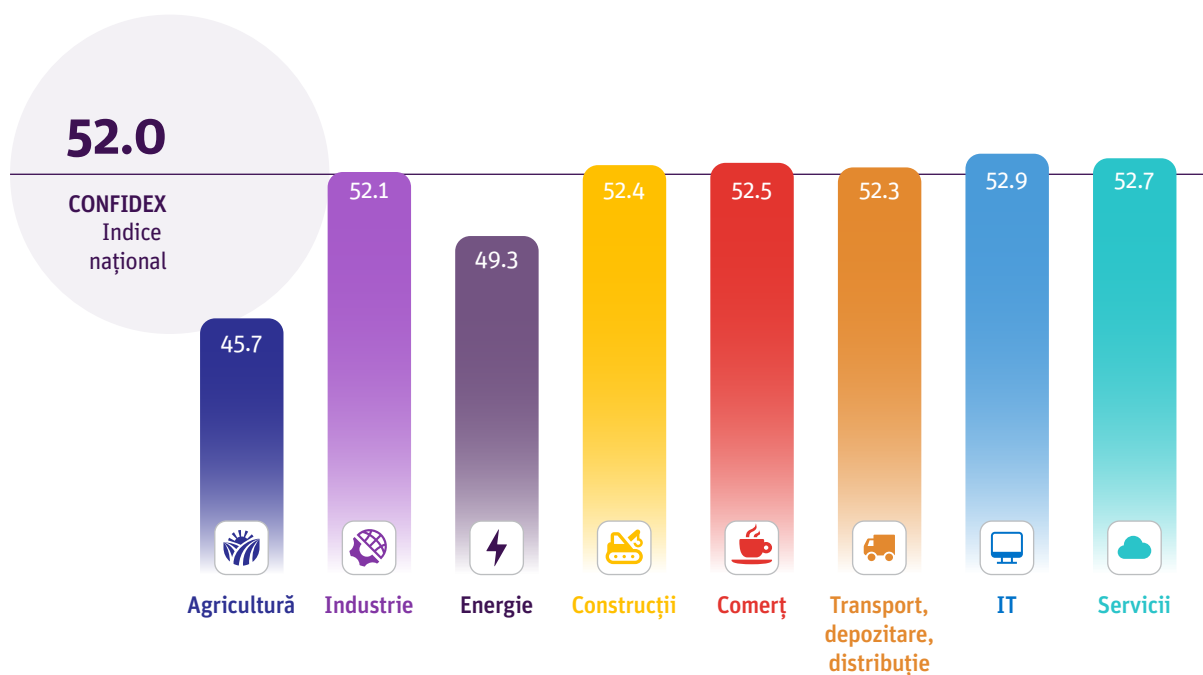

Indicele are cea mai mare valoare măsurată prin CONFIDEX

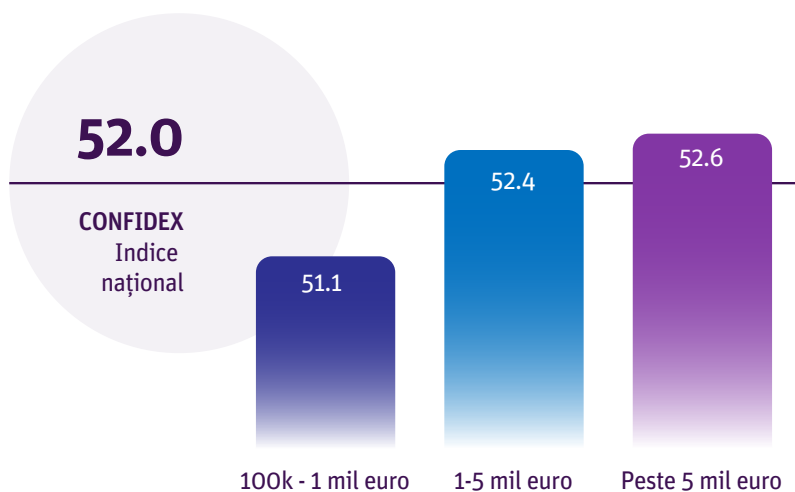
Nivelul indicelui în raport cu sectoarele de activitate în S2 2024

Agricultura și energia sunt domeniile cele mai pesimiste, în timp ce serviciile și IT-ul sunt cele mai optimiste.

Nivelul indicelui în raport cu cifra de afaceri în S2 2024

Companiile mari (cu o cifră de afaceri de peste 5 milioane de euro) sunt cele mai optimiste, iar diferența dintre ele și cele mici (cu o cifră de afaceri cuprinsă între 0.5 și 1 milion de euro) este de doar 0.2 puncte.

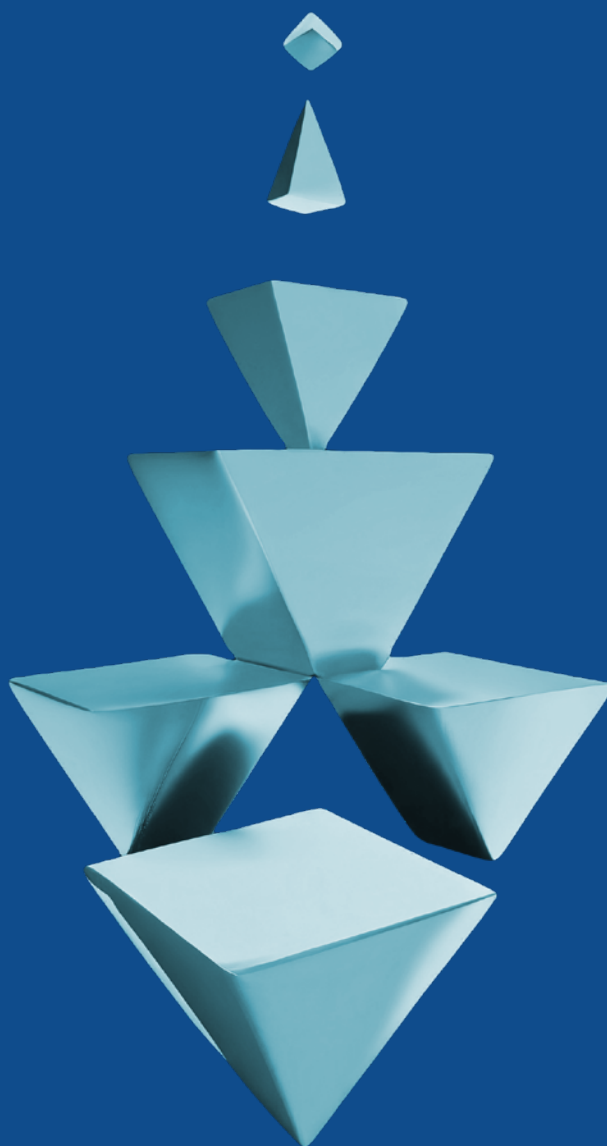

Evoluția indicelui CONFIDEX pe parcursul celor 11 ediții

DOMENII	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020	Q1 2021	S2 2021	S1 2022	S2 2022	S1 2023	S2 2023	S1 2024	S2 2024
Agricultură	43.2	43.0	45.1	47.6	40.5	47.0	47.2	48.9	45.0	48.5	45.7
Industrie și energie electrică	41.4	40.8	45.2	45.9	41.6	47.0	42.3	49.7	47.4	51.3	52.1
Energie	-	-	-	-	-	-	-	-	50.7	49.8	49.3
Construcții	41.9	40.8	44.9	49.6	42.1	47.9	44.8	51.4	47.8	52.6	52.4
Comerț	42.1	42.3	47.1	49.2	41.8	47.7	44.9	50.1	47.8	52.6	52.5
Transport, distribuție, depozitare	38.6	38.4	43.9	42.5	38.3	48.0	43.9	49.8	48.6	51.5	52.3
IT	-	-	-	-	-	-	-	-	50.4	53.7	52.9
Servicii	37.5	41.3	47.8	49.3	42.4	50.0	51.7	51.7	49.8	57.1	52.7
Medie indice	40.7	41	45	47	41.4	47.8	44.4	50.2	48.1	52.5	52.0

05

Metodologia studiului CONFIDEX

Eșantion companii participante în studiu

Cifra afaceri	100k-1 mil euro	1 mil-5 mil euro	+5 mil euro	Total
 Agricultură	16	11	14	41
 Industrie	28	31	62	121
 Energie	8	2	21	31
 Construcții	24	25	37	86
 Comerț	45	23	47	115
 Transport, distribuție, depozitare	8	8	11	27
 IT	14	21	20	55
 Servicii	122	31	49	202
Total	265	152	261	678

Universul cercetării

39.000 companii private
însușind peste **150.000**
de angajați, împărțite în:

3 categorii de mărime

în funcție de cifra de afaceri:
• 100 k – 1 mil. euro
• 1 mil. – 5 mil. euro
• peste 5 mil. euro

8 domenii de activitate

- Agricultură
- Industrie
- Energie
- Construcții
- Comerț
- Transport, distribuție, depozitare
- IT
- Servicii

Respondenții studiului CONFIDEX Octombrie 2024 sunt reprezentanții a 678 companii din toate domeniile principale de activitate și toate regiunile țării. În scopul comparației statistice cu studiile anterioare.

Participanții au completat chestionarul online în perioada octombrie - noiembrie 2024

61%

companii cu cifra de afaceri peste 1 milion euro.

51%

dintre respondenți sunt CEO, iar restul sunt reprezentanți ai top management-ului.

Construcția indicelui

Agregarea acestor 31 de itemi a generat 5 factori cu valori cuprinse între 0 și 20, care însumați conduc la un indice cu valori cuprinse între 0 și 100.

0 constituie percepția total negativă asupra economiei, 100 echivalează cu o percepție total pozitivă, iar 50 reprezintă valoarea mediană.

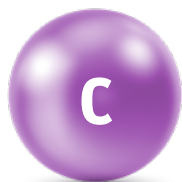
Agregarea a 31 de itemi privind:

Previziuni privind evoluția macroeconomică

Evaluarea evoluției comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, și previziuni pentru următoarele 3 luni în privința unor indicatori ai companiei

Încrederea în instituțiile guvernamentale cheie

Studiu cantitativ:

CAWI

Studiu calitativ:

Interviuri calitative

Studiu realizat cu ajutorul Unlock, companie de cercetare

Mulțumiri

Alexandru Stănean

CEO TeraPlast

Adrian Mihai

FAN Courier

Albert Davidoglu

CEO Macromex

Sebastian Enache

Business Development Manager, Monsson

Perioada colectării datelor: 23 octombrie - 5 noiembrie
Pentru a lua parte la Studiul CONFIDEX și a primi varianta integrală
a raportului, vă puteți înscrie în baza de date prin email la
următoarea adresă:
confidex@impetumgroup.com

CONFIDEX.S2 2024

Raport de cercetare

